

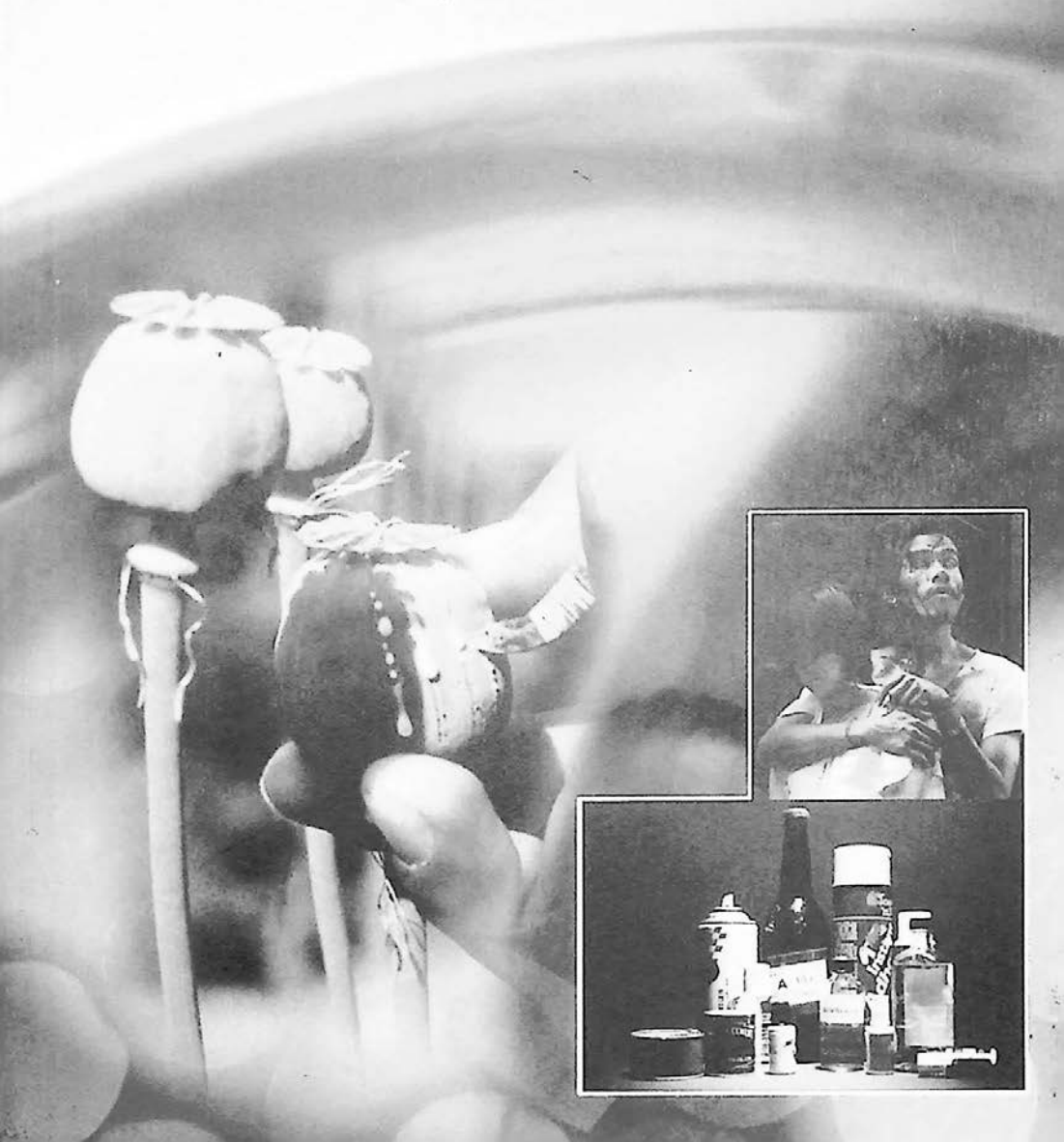

สถาบันวิจัยสังคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วารสารวิจัยสังคม

JOURNAL OF SOCIAL RESEARCH

ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 2545

วารสารวิจัยสังคม

Journal of Social Research

วัตถุประสงค์:

เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของสถาบัน วิทยาลัยนิพนธ์ งานวิจัย หรือบทความ
ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาด้านสังคมศาสตร์ และรายงานข่าวจากสถาบันฯ
ทั้งนี้เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้แก่คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิตนักศึกษา
หรือผู้ที่มีความสนใจเกี่ยวกับการวิจัย

ที่ปรึกษา:

ผศ.ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล

บรรณาธิการ:

สุดธิดา วงศ์สถาพรพัฒน์

กองบรรณาธิการ:

คณะกรรมการบริการวิชาการ

กองจัดการ:

สุดธิดา วงศ์สถาพรพัฒน์ ปาริชาติ ชิตบุญล จินตนา วิทยุ

กำหนดออก: ปีละ 2 ฉบับ

สถานที่ติดต่อ :

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาคารวิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ ชั้น 5 ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330

Chulalongkorn University Social Research Institute

Thanon Phayathai, Bangkok 10330 Thailand

Tel. 0-2218-7385 , 0-2218-7396, 0-2218-7401

Fax 0-2215-5523, 0-2255-2353

E-mail: cusri@chula.ac.th <http://www.cusri.chula.ac.th>

พิมพ์ที่: ศรีเมืองการพิมพ์ กทม.

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยสังคม ฉบับนี้ขอนำเสนอผลงานการ
ศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับสารเสพติดอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้เคย
นำเสนอไปแล้วเมื่อหลายปีก่อน ปัจจุบันประเด็นปัญหาสาร
เสพติดยังคงเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสังคมทุกระดับ
อย่างมากมาย ได้มีการพยายามป้องกัน ทรนรงค์ ปราบปราม
ติดตาม แก้ไข อยู่เสมอมาแต่ยังไม่มีวันจบสิ้น และในส่วนนี้
เป็นเพียงผลงานส่วนหนึ่งจากหลายส่วนที่ได้มีการศึกษาไว้
ทั้งที่เป็นภาพรวมและกรณีศึกษา

ขอขอบคุณผู้เขียนและคณะทำงานของทุกบทความ
สำหรับผลงานที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ทั้งแก่ผู้สนใจเรื่อง
สารเสพติดโดยตรง และเป็นกรณีศึกษาตัวอย่างด้านการทำ
วิจัยแก่นิสิต นักศึกษา ต่อไป

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

การรับรู้ของประชาชนต่อการดำเนินงาน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด ในอำเภอจะนะะ จังหวัดสงขลา	1
อุไรวรรณ พัฒนสัตยวงศ์ ขวัญฤตา บาลทิพย์ สาวิตรี อัมชนางค์กรชัย ชอลดา พันธุเสนา	
การทบทวนองค์ความรู้เรื่องสภาพปัญหา และมาตรการในการจัดการกับปัญหา การใช้สารเสพติดในภาคใต้	36
ชอลดา พันธุเสนา สาวิตรี อัมชนางค์กรชัย สุจิตรา จรจิตร อมรา ศรีสัจจัง	
...	

เคล็ด (ไม่) ลับในการสำรวจด้วยตัวอย่าง: 68
กรณีศึกษาโครงการสำรวจเพื่อประมาณการ
จำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดในประเทศไทย

อมรรัตน์ เภาวะบุญพัฒน์
อุษณีย์ พึ่งปาน

ยาเสพติด: แก้ปัญหาแล้วได้อะไร 108
คำตอบจากการวิจัยในระดับพื้นที่
อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

สรिता ธีระวัฒน์สกุล
นุบผา วัฒนาพันธ์
จิราพร สุวรรณธีรวงูร

การรับรู้ของประชาชน ต่อการดำเนินงานด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสารเสพติด ในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

อุไรวรรณ พัฒนสัตยวงศ์, ขวัญตา บาลทิพย์²,
สาวิตรี อัมณางค์กรชัย¹, ซอลดา พันธุ์เสนา¹

---

* ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2544

¹ ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² ศูนย์วิจัยทางการแพทย์

³ ภาควิชาการพยาบาลศัลยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์

บทคัดย่อ

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเรื่องการประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับอำเภอ กรณีศึกษาอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยภาคตัดขวางแบบสำรวจเชิงคุณภาพพร้อมกับการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้จัดการมัสยิด โต๊ะอิหม่าม คอเต็บบิลล่าน กลุ่มแม่บ้าน ครู นักเรียน จำนวนทั้งสิ้น 493 คน และชาวบ้านจากหมู่บ้านต่างๆ รวมทั้งสิ้น 539 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งรายบุคคล และการสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม และแบบสอบถามรายบุคคล เกี่ยวกับการรับรู้สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมและเจตคติของชาวบ้านต่อโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการรณรงค์ป้องกันและปราบปรามปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน ความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแผนปฏิบัติงานของอำเภอ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน 2544 - กุมภาพันธ์ 2545

ผลการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การดำเนินงานด้านยาเสพติดในอำเภอจะนะในปัจจุบันค่อนข้างดีจริงจังมากขึ้น ส่วนหนึ่งเนื่องจากเจ้าหน้าที่ระดับสูงของอำเภอเป็นคนมุสลิมที่ยึดหลักศาสนาอิสลามในการดำเนินงานด้านยาเสพติด วิธีการที่จะแก้ปัญหายาเสพติดให้ได้ผล คือ การ

ปราบปรามยาเสพติดแบบเฉียบขาดโดยตำรวจเป็นเรื่องสำคัญ ประมาณครั้งหนึ่งหรือน้อยกว่าเท่านั้นที่ตอบว่ารับทราบหรือเคย เข้าร่วมโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งโครงการที่กำนันผู้ใหญ่บ้านรับทราบหรือเคยเข้าร่วมมากที่สุด คือ โครงการสุกมปากัด โครงการอบรมสัมมนา กำนันผู้ใหญ่บ้าน และโครงการหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติปลอดยาเสพติด ส่วนชาวบ้านและนักเรียนเคยได้ยินโครงการก็ฟ้าด้านยาเสพติดมากที่สุด ชาวบ้านเพียงหนึ่งในสามเท่านั้นที่เคยเข้าร่วมโครงการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด

สรุปการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการต่างๆ ในระยะที่ทำการศึกษายังทำได้ยาก เพราะชาวบ้านหรือผู้นำหมู่บ้าน มักไม่ทราบรายละเอียดในการจัดโครงการต่างๆ อย่างชัดเจน เพียงแต่ไปร่วมกิจกรรมบ้างเท่านั้น ในหมู่บ้านที่มีปัญหาเล็กน้อย ผลการจัดกิจกรรมค่อนข้างเป็นที่พอใจ ตรงข้ามกับหมู่บ้านที่มีปัญหารุนแรง ชาวบ้านไม่มีความคืบหน้าเกี่ยวกับโครงการต่อต้านยาเสพติด

หลักการและเหตุผลของโครงการวิจัย

ปัญหายาเสพติดของประเทศได้ขยายตัวสู่สังคมทุกระดับอย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านจำนวนผู้เสพ พื้นที่ปัญหา ผู้ได้รับผลกระทบ ตลอดจนได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิต การค้า ตัวยา และวิธีการเสพ ส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อสังคมที่รุนแรงมากขึ้น รัฐบาลในสมัยปัจจุบันได้กำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาดังกล่าวโดยให้หลัก "การป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการบำบัดรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด" ภายใต้กลยุทธ์ "พลังแผ่นดิน" ให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหา ให้ความสำคัญแก่การป้องกัน ควบคู่ไปกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา และดำเนินการปราบปรามอย่างจริงจังเพื่อลดปริมาณยาเสพติด

จากการปรับเปลี่ยนนโยบายด้านยาเสพติดที่ได้ดำเนินการตามกลยุทธ์ดังกล่าว สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) ซึ่งอยู่ในฐานะหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงเล็งเห็นว่าควรมีการศึกษาถึงผลของการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ทั่วถึงในระดับอำเภอขึ้น เพราะเท่าที่ผ่านมาไม่ค่อยมีการประเมินผลหรือขาดการหาคุณภาพที่

เพียงพอว่านโยบาย มาตรการ หรือกิจกรรมใดได้ผลดีเพียงใด จึงขาดข้อมูลสำหรับการตัดสินใจที่จะนำผลการดำเนินงานไปวางแผนเชิงนโยบายที่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาเฉพาะจุดได้

ประกอบกับแนวทางในการเอาชนะปัญหาเฉพาะจุด แนวทางหนึ่ง คือ การปลูกพลังแผ่นดินและการป้องกัน ได้แก่ การกระตุ้น และปลูกจิตสำนึกของปวงชนในชาติให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติดที่จะมีต่อประเทศชาติ และบังเกิดความมุ่งมั่นที่จะร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยตระหนักว่าการที่จะเอาชนะยาเสพติดได้มิใช่หน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่ทุกองคาพยพในสังคมจะร่วมกันผนึกกำลังเป็นพลังแผ่นดิน เข้าต่อสู้และเอาชนะยาเสพติดให้ได้โดยเร็ว โดยใช้มาตรการป้องกันนำการปราบปรามด้วยการดูแล และสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก เยาวชนและกลุ่มเสี่ยงต่างๆ ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมคุณธรรมให้แก่สถาบันทางสังคมต่างๆ โดยเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัว รวมทั้งเสริมสร้างมาตรการการป้องกันและความมั่นคงให้แก่หมู่บ้านตามแนวชายแดน (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 119/2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงได้รับมอบหมายจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) ศึกษาเรื่องการประเมินผลการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับอำเภอ โดยเลือกอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ต้นแบบสำหรับการศึกษา เนื่องจากเป็นอำเภอที่มีสถานการณ์ปัญหายาเสพติดหลากหลาย คือมีทั้งหมู่บ้านที่มีการแพร่ระบาดระดับรุนแรงมาก ปานกลาง และน้อย นอกจากนี้ เป็นพื้นที่ที่ได้มีการดำเนินงานโครงการต่างๆ ทั้งในลักษณะการรณรงค์ป้องกัน การปราบปรามและการบำบัดรักษามาเป็นระยะเวลาอันพอสมควร เป็นพื้นที่ที่มีการคมนาคมค่อนข้างสะดวกและปลอดภัย และเป็นลักษณะเด่นของพื้นที่ในภาคใต้ คือ มีประชากรชาวไทยมุสลิมจำนวนมาก ซึ่งโครงการด้านยาเสพติดที่จัดทำขึ้นเพื่อประชากรเป้าหมายที่เป็นชาวไทยมุสลิมย่อมมีความแตกต่างกับโครงการสำหรับชาวไทยพุทธ ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างในด้านความเชื่อ ความศรัทธาต่อศาสนา หลักการดำเนินชีวิต รวมทั้งการรับรู้ของประชาชน การเลือกอำเภอจะนะจึงเป็นโอกาสที่ผู้วิจัยจะได้ศึกษารูปแบบการดำเนินงานด้านป้องกันยาเสพติดในทั้งประชากรไทยพุทธและไทยมุสลิมด้วย รายงานฉบับนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของผลการศึกษาตามโครงการดังกล่าว โดยมุ่งเน้นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการ

รับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เท่านั้น

วิธีการศึกษา

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยภาคตัดขวาง แบบสำรวจเชิงคุณภาพร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการศึกษาในช่วงระหว่างเดือนกันยายน 2544-กุมภาพันธ์ 2545 โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 ระยะ

1.การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลระยะนี้ในช่วงเวลาตั้งแต่ 1 ตุลาคม ถึง 30 พฤศจิกายน 2544

2.การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลระยะนี้ในช่วงเดือนธันวาคม 2544 และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2545

ประชากรศึกษา

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ที่ได้รับผลจากโครงการรณรงค์ป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด อำเภอจะนะ ผู้ให้ข้อมูลระดับนี้ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้จัดการมัสยิด โต๊ะอิหม่าม คอเต็บบิลหฺล่าน กลุ่มแม่บ้าน
ครู นักเรียนและชาวบ้านจากหมู่บ้านต่างๆ รวมทั้งสิ้น 94 คน
การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้ให้ข้อมูลส่วนนี้
ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ

1. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยกำนันและผู้ใหญ่บ้าน
ของทุกตำบลและหมู่บ้าน จำนวนทั้งสิ้น 169 คน

2. ชาวบ้านในตำบลและหมู่บ้านต่างๆ ของ
อำเภอจะนะ โดยสุ่มเลือกชาวบ้านจาก 10 ตำบล (ทั้งหมด
14 ตำบล) ในแต่ละตำบลสุ่มเลือกหมู่บ้าน 3-8 หมู่บ้าน ใน
แต่ละหมู่บ้านสุ่มเลือกครัวเรือนหมู่บ้านละ 10 ครัวเรือน และ
เลือกผู้ที่อาศัยในครัวเรือนนั้น 1-3 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง
ทั้งหมดในส่วนนี้ 539 คน การคัดเลือกตำบลและหมู่บ้าน
เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจะคัดเลือกตำบลและหมู่บ้านที่
เป็นตัวแทนกลุ่มประชากร โดยกำหนดให้มีความหลากหลาย
ในด้านสภาพความรุนแรงของปัญหา ลักษณะภูมิประเทศ
ลักษณะชุมชนและประชากร

3. นักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมของอำเภอ
จะนะ 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา
ประจำตำบล ประเภทสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ รับนักเรียนทั้งชายหญิงตั้งแต่ระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา

อิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน รับนักเรียนทั้งชายหญิงตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 การเก็บข้อมูลทำสองครั้ง ครั้งแรกในเดือนมกราคม 2545 เก็บข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด โดยสุ่มเลือกนักเรียนจากทั้ง 2 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 325 คน และครั้งที่สองในเดือนกุมภาพันธ์ 2545 เก็บข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับประสบการณ์การใช้สารเสพติดจากนักเรียนทั้ง 2 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 309 คน

เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แบบเค้าโครงการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งแบบรายบุคคล และการสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม โดยมีเนื้อหาของการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับสภาพหมู่บ้าน สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน การรับรู้ การมีส่วนร่วมและเจตคติของชาวบ้าน ต่อโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการรณรงค์ ป้องกันและปราบปรามปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน โครงการและกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มชาวบ้านภายในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน

2. แบบสอบถามสำหรับผู้นำชาวบ้าน สำหรับเก็บข้อมูลจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ข้อคำถามประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ข้อมูล

หมู่บ้าน ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสพ และผู้ค้า ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเห็นต่อโครงการฯ

3. แบบสอบถามประชาชน สำหรับเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากชาวบ้าน ข้อคำถามประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดในครอบครัวและชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ค้าและการค้าขายยาเสพติด ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติต่อการใช้สารเสพติด ข้อมูลด้านความรู้เกี่ยวกับแผนและโครงการรณรงค์ป้องกันปัญหา ยาเสพติดอำเภอจะนะ ข้อมูลการเข้าร่วมโครงการฯ และ ข้อมูลด้านความคิดเห็นต่อการแก้ปัญหา ยาเสพติดฯ

4. แบบสอบถามนักเรียน ข้อคำถามประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ยาเสพติดในครอบครัวและหมู่บ้านของนักเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ และทัศนคติต่อการใช้สารเสพติด ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด ในโรงเรียน ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับแผนและโครงการรณรงค์ ป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ข้อมูลด้านความคิดเห็นต่อการ แก้ไขปัญหา ยาเสพติดตามแผนปฏิบัติงานของอำเภอ

การเก็บข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
2 วิธี ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Document review) โดยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของอำเภอ
จະนะ โครงสร้างการดำเนินงานด้านยาเสพติดในระดับ
จังหวัด และระดับอำเภอ แผน นโยบาย บันทึกการประชุมใน
การถ่ายทอดนโยบายและวางแผนงาน และเอกสาร
รายละเอียดการดำเนินงานตามโครงการต่างๆ

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม ตามการศึกษา 2
ระยะ

2.1 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการ
สัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล และการสนทนากลุ่ม

2.2 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการ
แจกแบบสอบถามให้ผู้ตอบตอบคำถามตามแนว
(structured interview questionnaire) ด้วยตนเอง ในกรณี
ที่ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถอ่านเองได้ ให้ผู้ช่วยเก็บข้อมูลอ่าน
ให้ฟังและให้ผู้ตอบตอบทีละข้อจนหมดข้อคำถาม

ผลการศึกษา

การรับรู้และการเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ตามแผนฯ ของ
อำเภอ

ผู้นำหมู่บ้าน

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นระดับผู้นำหมู่บ้านหลายคนรับรู้ว่าการดำเนินงานด้านยาเสพติดในอำเภอจะนะในปัจจุบันค่อนข้างดี จริงจังมากขึ้น ตั้งแต่ นายอำเภอคนปัจจุบันซึ่งเป็นคนมุสลิมเข้ามา และปลัดอำเภอที่รับงานด้านยาเสพติดก็เป็นคนมุสลิมด้วย ชาวบ้านหลายคนชอบนายอำเภอและปลัดอำเภอนี้มาก เพราะความเป็นกันเอง จริงใจ และไม่ดื่มเหล้า ยึดหลักศาสนาอิสลามในการดำเนินงานด้านยาเสพติด นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวว่า นโยบายด้านการปราบปราม ป้องกันยาเสพติดของรัฐบาลชุดนี้จริงจัง เจียบขาดมากกว่ารัฐบาลชุดที่แล้วมาก ทำให้สถานการณ์ต่างๆ ดีขึ้น

"คุณชวนใจดีเกินไป ไม่จัดการเด็ดขาด ต่อไปนี้ปัญหา ยาเสพติดคงจะหมดไปแล้ว เพราะทัศนคติขึ้นมา เขาเอาจริงกับเรื่องนี้ พอเอาจริง คนก็กลัว ไม่กล้าสร้างปัญหา"

จากการสำรวจอัตราและจำนวนของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ทราบข่าวและเข้าร่วมในโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในอำเภอจะนะ รวมทั้งความ

คิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อโครงการต่างๆ พบว่า
กำนันผู้ใหญ่บ้านประมาณครึ่งหนึ่งหรือน้อยกว่าครึ่งหนึ่ง
เท่านั้นที่ทราบข่าวเกี่ยวกับโครงการต่างๆ และเข้าร่วมใน
โครงการ แม้กระทั่ง โครงการฮุกุมปากัดซึ่งจัดว่าเป็น
โครงการที่เด่นมากสำหรับชาวไทยมุสลิมในอำเภอจะนะ
และโครงการอบรมสัมมนากำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นโครงการ
ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ตอบแบบสอบถามก็ยังมีผู้ตอบว่า
ทราบข่าวเพียงร้อยละ 57 และเข้าร่วมโครงการเพียงร้อยละ
34 กับ 43 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม โครงการหมู่บ้าน
เฉลิมพระเกียรติปลอดยาเสพติดซึ่งเป็นโครงการระดับชาติที่
มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการค่อนข้างแพร่หลาย
ทั่วไป ก็มีผู้ตอบว่าทราบข่าวเพียงร้อยละ 55 เท่านั้น และเข้า
ร่วมในโครงการเพียงร้อยละ 38 ส่วนโครงการที่มีผู้ทราบข่าว
น้อยที่สุด คือ โครงการธรรมศาสตร์สร้างกระแสแก้ปัญหา
ยาเสพติด (ตารางที่ 1)

และจากการบอกเล่าของผู้นำในหมู่บ้านที่มีปัญหา
เล็กน้อย กล่าวว่า "ชาวบ้านจะเห็นความสำคัญของการ
รณรงค์เพื่อป้องกันปัญหาและร่วมมือเป็นอย่างดี ตรงข้าม
กับหมู่บ้านที่มีปัญหาปานกลางและรุนแรง ประชาชนมอง
ว่าเป็นหน้าที่ของทางการที่ต้องหาทางปราบปรามให้เด็ด
ขาดมากกว่าจะหาทางป้องกันและแก้ไข"

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เข้าร่วมโครงการและความคิดเห็นต่อโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
การรณรงค์แก้ไขยาเสพติดในอำเภอจะนะ (n=169)

ชื่อโครงการ	ทราบ ข่าว	เข้าร่วม	ผลของโครงการต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด				ความรู้สึกต่อโครงการ			
			ได้ผลดี	ไม่ได้ผล	ไม่แน่ใจ	ยังไม่เห็นผล	ดี	คนร่วมมือ	ตามหน้าที่	ไม่ต่อเนื่อง
โครงการอุกมปากัด	96 (57)	57 (34)	47 (28)	4 (2)	26 (15)	12 (7)	73 (43)	4 (2)	5 (3)	7 (4)
โครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์	83 (49)	56 (33)	36 (21)	6 (3)	23 (14)	12 (7)	55 (32)	7 (4)	6 (3)	11 (6)
โครงการอบรมเยาวชนชนสัมพันธ์	68 (40)	38 (22)	37 (22)	2 (1)	21 (12)	8 (5)	48 (28)	6 (3)	2 (1)	17 (10)
ลานกีฬาต้านยาเสพติด	79 (47)	55 (32)	50 (30)	3 (2)	13 (8)	13 (8)	58 (34)	5 (3)	3 (2)	15 (9)
อบรมสัมมนากำนันผู้ใหญ่บ้านฯ	96 (57)	73 (43)	55 (32)	4 (2)	19 (11)	16 (9)	67 (40)	11 (6)	8 (5)	12 (7)
ประกวดคำขวัญปลูกกระแสา	52 (31)	36 (21)	25 (15)	6 (4)	16 (9)	11 (6)	33 (19)	11 (6)	5 (3)	12 (7)
สัมมนาแกนนำสุขภาพประจำครอบครัวฯ	32 (19)	31 (18)	21 (12)	-	18 (11)	7 (4)	27 (16)	7 (4)	6 (4)	8 (5)

ชื่อโครงการ	ทราบ ข่าว	เข้าร่วม	ผลของโครงการต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด				ความรู้สึกต่อโครงการ			
			ได้ผลดี	ไม่ได้ ผล	ไม่แน่ใจ	ยังไม่ เห็นผล	ดี	คนร่วม มือ	ตามหน้าที่	ไม่ต่อเนื่อง
ธรรมศาสตร์สร้างกระแส แก้ปัญหาฯ	20 (12)	20 (12)	20 (12)	-	16 (9)	6 (3)	28 (17)	3 (2)	-	10 (6)
ลานกีฬาต้านยาเสพติด	72 (43)	64 (38)	42 (25)	-	29 (17)	10 (6)	62 (37)	9 (5)	4 (2)	11 (6)
การจัดเวทีประชาคมตำบล หมู่บ้าน	66 (39)	61 (36)	47 (28)	3 (2)	19 (11)	7 (4)	54 (32)	10 (6)	6 (3)	13 (8)
ค่ายเยาวชนเพื่อปฏิบัติธรรม	41 (24)	32 (19)	30 (18)	-	18 (11)	6 (4)	44 (26)	6 (3)	-	13 (8)
การอบรมแม่บ้านที่มีลูกอยู่ใน วัยเสี่ยงฯ	33 (19)	31 (18)	24 (14)	-	15 (9)	7 (4)	38 (22)	5 (3)	-	10 (6)
การเพิ่มประสิทธิภาพในการ เอาชนะฯ	54 (32)	45 (27)	32 (19)	1 (0.6)	18 (11)	1 (0.6)	53 (31)	5 (3)	2 (1)	12 (7)
หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติ ปลอดยาฯ	93 (55)	65 (38)	60 (35)	-	17 (10)	10 (6)	69 (41)	10 (6)	4 (2)	9 (5)
รวมพลังมวลชนต้านภัย ยาเสพติด	59 (35)	38 (22)	35 (21)	1 (0.6)	20 (12)	10 (6)	50 (30)	6 (3)	1 (0.5)	12 (7)
วังमारathonเฉลิมพระเกียรติ	69 (41)	32 (19)	41 (24)	4 (2)	17 (10)	7 (4)	55 (32)	4 (2)	3 (2)	10 (6)

ชาวบ้าน

การรับรู้ของชาวบ้านต่อปัญหายาเสพติด พบว่าชาวบ้านรับรู้ว่ามีปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน แต่หลายคนมองว่า การปราบปรามยาเสพติดแบบเฉียบขาดโดยตำรวจเป็นเรื่องสำคัญ คือเมื่อจับได้ว่าใครเสพหรือค้า ก็ต้องลงโทษอย่างเด็ดขาดรุนแรง ไม่ใช่จับไปลักพักก็ปล่อยออกมา ซึ่งพวกนี้เมื่อถูกปล่อยออกมาก็จะกลับมาเสพต่ออีก ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้จึงมองว่าโครงการที่สร้างความเข้าใจกับชุมชน ไม่มีการลงโทษแบบเฉียบขาด เช่น โครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์ที่ให้ตำรวจเข้ามาฝังตัวอยู่ในหมู่บ้าน และสร้างแรงจูงใจให้ผู้เสพสารเสพติดรับสารภาพแล้วเลิกเสพเป็นโครงการที่ไม่ได้ผล "นายเข้ามา นายก็มาเซ็นชื่อ แล้วก็นอน ไม่เห็นทำอะไร ถ้านายมาแล้วก็ทำอย่างจริงจัง จับไปเลย เอาไปลงโทษ พวกนี้จะได้เข็ดจำ ไม่ใช่จับไป เดือนสองเดือน ก็ปล่อยออกมาอีกแล้ว พวกนี้ก็ติดอีกนั่นละ "รวมทั้งโครงการด้านป้องกันอื่นๆ ด้วย เช่น การจัดลานกีฬาที่รับรู้ไม่ได้ผลเช่นกัน

"การจัดลานกีฬา ผมเห็นว่าไม่ได้ผลหรอก เด็กไปเล่นกีฬาก็จริง พอเล่นเสร็จก็จับกลุ่มกันใช้ยา"

หมู่บ้านที่มีปัญหาเล็กน้อยชาวบ้านจะให้ความสนใจใคร่รู้ และต้องการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

ทุกอย่าง และมักร่วมกันจัดกิจกรรมขึ้นในหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะเทศกาลสำคัญๆ ผู้นำเองจะรู้สึกว่ถ้ามีกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ จะทำให้ได้มีโอกาสรู้จักใกล้ชิดและดูแลกันได้ทั่วถึงยิ่งขึ้น ส่วนหมู่บ้านที่มีปัญหาปานกลางและรุนแรงชาวบ้านมักไม่ค่อยสนใจใคร มุ่งทำมาหากินรู้สึกว่สิ่งอื่นเป็นหน้าที่ของผู้นำ จัดกิจกรรมก็ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ เช่น ผู้นำคนหนึ่งได้กล่าวถึงที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งว่ "กรรมการหมู่บ้านเคยพยายามทำ แต่ชาวบ้านไม่ร่วมมือ เนื่องจากกลัวเดือดร้อน เพราะเคยมีคนถูกยิงตายในสวนยางโดยไม่ทราบสาเหตุ คิดว่เป็นจากผู้ค้าลงขันกันจ้างฆ่า" ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่พอจะทราบว่มีกิจกรรมอะไรบ้างในหมู่บ้านตน และก็ไปร่วมกิจกรรมบ้าง แต่มักไม่ค่อยทราบว่เป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะด้านใด หรือเป็นกิจกรรมที่เกิดตามแผนฉบับใด ทั้งนี้เพราะโครงการรณรงค์ป้องกันหรือปราบปรามยาเสพติดเป็นโครงการที่ได้ปฏิบัติมานานหลายปีแล้ว ชาวบ้านจะไม่ทราบเลยว่เป็นการดำเนินงานตามแผนพลังแผ่นดินหรือแผนใด อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านก็มักจะคุ้นเคยกับชื่อโครงการต่างๆ เช่น โรงเรียนสีขาว หมู่บ้านปลอดยาเสพติดเฉลิมพระเกียรติ กีฬาหรือดนตรีต้านภัยยาเสพติด หมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง เป็นต้น หรือเคยเห็นป้ายหรือโฆษณารณรงค์ต่างๆ

ซึ่งเมื่อสอบถามจากชาวบ้าน (ตารางที่ 2) โดยทั่วไปจะเห็นว่าชาวบ้านประมาณครึ่งหนึ่งหรือน้อยกว่าครึ่งหนึ่งเท่านั้นตอบว่าเคยได้ยื่นชื่อโครงการแต่ละโครงการ ยกเว้นโครงการกีฬาต้านยาเสพติดที่ชาวบ้านร้อยละ 80 ตอบว่าเคยได้ยื่นชื่อโครงการนี้ โครงการที่มีผู้รู้จักหรือเคยได้ยื่นชื่อน้อยที่สุดคือ โครงการเวทีประชาคมตำบล หมู่บ้าน (ร้อยละ 25) ทั้งๆ ที่โครงการดังกล่าวมีการจัดอย่างต่อเนื่อง

สำหรับแหล่งข้อมูลของแต่ละโครงการ เมื่อเลือกแหล่งข้อมูลที่ชาวบ้านตอบสูงสุดของแต่ละโครงการสามารถแบ่งออกเป็นสามกลุ่มใหญ่ๆ คือ ได้ยินจากชาวบ้านด้วยกัน จากสื่อทีวี วิทยุ และแหล่งอื่นๆ เช่น จากกำนันผู้ใหญ่บ้าน ออเนมาย โรงพยาบาลหรืออาสาสมัครสาธารณสุข และวัดหรือมัสยิด อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามเพียงส่วนน้อยที่จะระบุแหล่งข้อมูลของโครงการต่างๆ ที่ตนเองเคยได้ยื่นชื่อ

สำหรับโครงการฮุกุมปากัด ซึ่งเป็นโครงการที่นำหลักศาสนามาใช้ในการรณรงค์และแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนมุสลิม ถือเป็นโครงการเด่นของอำเภอจะนะ ที่ชาวมุสลิมส่วนใหญ่รู้จัก ในหมู่บ้านที่มีการประกาศกฏนี้ ชาวบ้านในหมู่บ้านก็จะทราบและถือปฏิบัติตามกฏแต่ก็จะมีพ่อแม่ บางรายที่ส่งลูกหลานออกนอกหมู่บ้านของตนซึ่งมีการประกาศใช้กฏฮุกุมปากัด เพราะไม่ต้องการถูกสังคมใน

หมู่บ้านลงโทษให้ต้องอับอาย แม้จะเป็นโครงการเด่นของอำเภอจะนะ แต่มีผู้รู้จักเพียง 189 คน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นชาวไทยมุสลิม 178 คน ชาวไทยพุทธ 10 คน แสดงว่าในกลุ่มตัวอย่างชาวบ้านทั้งหมด 539 คน ยังมีชาวไทยมุสลิมอีก 217 คนที่ไม่รู้จักโครงการฮุกุมปากัดเลย เมื่อได้จำแนกดูว่าผู้ที่เคยได้ยินชื่อโครงการฮุกุมปากัดมีความสัมพันธ์กับตำบลที่อยู่อาศัยและศาสนาหรือไม่ (ภาพที่ 1) จะเห็นว่าในตำบลบ้านนาซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างชาวไทยมุสลิมสูงสุด (83 คน) ชาวไทยมุสลิมผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 37 เท่านั้นที่เคยได้ยินชื่อโครงการนี้ ส่วนในตำบลดิ่งชัน แคะ และป่าชิงซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างชาวไทยมุสลิมล้วน ผู้ตอบแบบสอบถามประมาณน้อยกว่าครึ่งหนึ่งที่รู้จักโครงการนี้ (ร้อยละ 29, 41 และ 48 ตามลำดับ) สำหรับในตำบลสะพานไม้แก่นและตำบลคลองเปยะซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยพุทธ ก็มีกลุ่มตัวอย่างทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมที่เคยได้ยินชื่อโครงการนี้จำนวนไม่กี่คน (2 และ 5 คน)

ในหลายหมู่บ้านที่มีการประกาศใช้กฎฮุกุมปากัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมู่บ้านที่มีปัญหาาระดับเล็กน้อย ชาวบ้านส่วนใหญ่ยอมรับกฎนี้ เชื่อว่าบทลงโทษนี้เป็นบทลงโทษที่รุนแรง โดยทำให้ผู้ที่ละเมิดกฎถูกตัดขาดจากสังคมและศาสนา เช่น ไม่ไปร่วมงานศพเมื่อเสียชีวิต ทั้งนี้เพราะ

ชาวไทยมุสลิมค่อนข้างเคร่งครัดต่อหลักศาสนาอยู่แล้ว การถูกตัดขาดจากศาสนาถือว่าเป็นบาปที่รุนแรงมาก

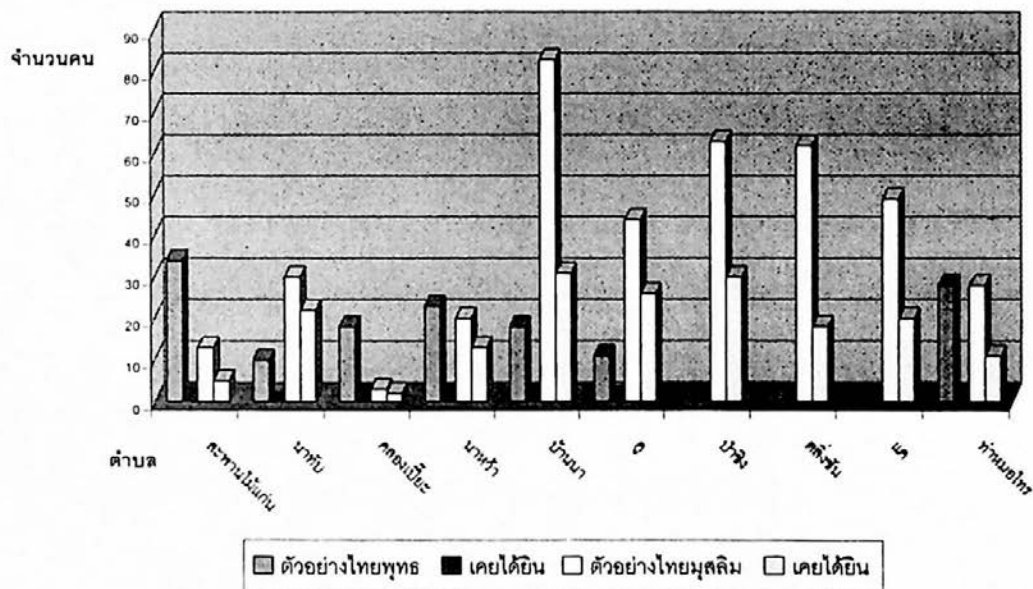
"การได้บุญเป็นสิ่งที่มีความยิ่งนัก ขนาดเอาโลกสองโลกมาแลก ก็ยังไม่เทียบเท่า"

อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้และการลงโทษตามกฎหมาย อาจจะทำให้ยากในบางกรณี โดยหลายคนบอกว่า ยังไม่เห็นผลของการใช้กฎดังกล่าวนัก และไม่ค่อยแน่ใจว่า กฎนี้จะได้ผลดี เพราะต้องมีคนชี้มูลความผิดถึงสามคนพร้อมๆ กันก่อนที่จะเอาผิดได้ และบทลงโทษกว่าจะเกิดขึ้นก็ค่อนข้างนาน ก็คือต่อเมื่อมีคนในบ้านนั้นเสียชีวิตหรือมีงานบุญใดๆ ในบ้านเท่านั้น

เมื่อถามว่าผู้ตอบแบบสอบถามเคยเข้าร่วมโครงการรณรงค์เกี่ยวกับยาเสพติดโครงการใดบ้าง หรือไม่ ชาวบ้าน 365 คน (ร้อยละ 68) ตอบว่าไม่เคยเข้าร่วมเลย เมื่อถามต่อไปว่า สมาชิกในครอบครัวเคยเข้าร่วมหรือไม่ ร้อยละ 55 ก็ตอบว่าไม่เคยเข้าร่วมเช่นกัน แต่เมื่อถามว่าคนอื่นๆ ในหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการบ้างหรือไม่ ชาวบ้านเพียงร้อยละ 26 เท่านั้นที่ตอบว่าไม่ได้เข้าร่วม และเมื่อถามถึงความรู้สึกต่อการจัดโครงการต่างๆ เพื่อรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ชาวบ้านส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83) ตอบว่าเป็นโครงการที่ดีมีประโยชน์ ส่วนร้อยละ 6 และร้อยละ 2 บอกว่าทุกฝ่าย

ร่วมมือร่วมใจกันดี และอยากเข้าร่วมอีก ในขณะที่ร้อยละ 6
ตอบว่าการจัดโครงการไม่ต่อเนื่อง

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบอัตราการเคยได้ยินชื่อโครงการสุกมปากัด
ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมของตำบลต่างๆ

ตารางที่ 2 อัตราการเคยได้ยินชื่อโครงการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดและแหล่งข้อมูลของชาวบ้าน

โครงการ	เคยได้ยิน	แหล่งข้อมูลที่มีคำตอบสูงสุด / อัตราการทราบข่าว	
สุกมปากัด	189 (35)		วัด มัสยิด 58 (31)
ตำรวจชุมชนสัมพันธ์	238 (44)	ชาวบ้าน 55 (23)	ตำรวจที่จัด 37 (15)
อบรมเยาวชนสัมพันธ์	284 (53)	ชาวบ้าน 60 (21)	
กีฬาต้านยาเสพติด	430 (80)	ชาวบ้าน 87 (20)	
สัมมนากำนันผู้ใหญ่บ้าน	318 (59)		กำนันผญบ.98 (31)
ประกวดคำขวัญปลุกกระแสฯ	222 (41)		สื่อทีวีวิทยุ48(22)
สัมมนาแกนนำสุขภาพฯ	179 (33)		อนามัยรพ. 44 (25)
อบรมตัวแทนประชาคมฯ	225 (42)	ชาวบ้าน 42 (19)	กำนันผญบ.32 (14)
เวทีประชาคมตำบลหมู่บ้าน	134 (25)	ชาวบ้าน 28 (21)	
ค่ายเยาวชนปฏิบัติธรรม	289 (54)		วัด มัสยิด 92 (32)
หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติฯ	265 (49)	ชาวบ้าน 43 (16)	สื่อทีวีวิทยุ61(23) กำนันผญบ.38 (14)
รวมพลังมวลชนฯ	252 (47)	ชาวบ้าน 40 (16)	สื่อทีวีวิทยุ50(20)

นักเรียน

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาจาก 2 โรงเรียน ทั้งโรงเรียนสามัญของรัฐบาล และโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการต่างๆ ด้านสารสนเทศที่คล้ายคลึงกับที่ได้จากชาวบ้าน (ตารางที่ 3) กล่าวคือ โครงการที่นักเรียนเคยได้ยินชื่อมากที่สุดคือโครงการกีฬาต้านยาเสพติด โดยนักเรียนทั้งสองโรงเรียนเคยได้ยินชื่อโครงการนี้ในอัตราที่ใกล้เคียงกัน โครงการที่นักเรียนรู้จักน้อยที่สุดคือโครงการชุกุมปากัด มีนักเรียนทั้งหมด 30 คนเท่านั้นที่เคยได้ยินชื่อโครงการนี้ โดยส่วนใหญ่เป็นเด็กโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม โครงการค่ายเยาวชนปฏิบัติธรรม (ตะหะหะห์) เนื่องจากเป็นโครงการของชาวไทยมุสลิม จึงมีนักเรียนโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามรู้จักมากกว่าโรงเรียนสามัญสำหรับแหล่งข่าวที่สำคัญ มักมาจากในโรงเรียน คือจากครูหรือเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ส่วนแหล่งอื่นๆ ได้แก่ ญาติพี่น้อง สื่อวิทยุ โทรทัศน์ ผู้ใหญ่บ้าน และตำรวจ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มีนักเรียนเพียง 198 คน (ร้อยละ 60) เท่านั้นที่เคยเข้าร่วมโครงการใดๆ โครงการหนึ่ง โดยเป็นนักเรียนโรงเรียนสามัญ 98 คน โรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม 96 คน ในจำนวนนักเรียนที่เคยเข้าร่วม 167 คน (ร้อยละ 84) บอกว่าเป็นโครงการที่ดีมีประโยชน์ และ 70 คน (ร้อยละ 35)

บอกว่าการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ที่ผ่านมาสามารถ
แก้ปัญหายาเสพติดได้ ในขณะที่ 18 คน และ 98 คน
(ร้อยละ 50) ตอบว่าไม่ได้ผล และไม่แน่ใจ ตามลำดับ

ความคิดเห็นต่อผลของโครงการต่างๆ ตามแผนฯ ของ อำเภอ

ในด้านความคิดเห็นของกำนันผู้ใหญ่บ้านต่อผลของ
โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ถึงแม้ว่าผู้ที่ตอบ
แบบสอบถามจะเลือกคำตอบในทางบวก คือเลือกคำตอบว่า
"ได้ผลดี" ต่อคำถามเรื่องผลของโครงการต่อการรณรงค์
แก้ปัญหายาเสพติด และ "เป็นโครงการที่ดี มีประโยชน์"
ต่อคำถามเรื่องความรู้สึกต่อโครงการต่างๆ ที่จัดขึ้นมากที่สุด
ก็ตาม แต่อัตราของคำตอบดังกล่าวก็ค่อนข้างต่ำ คือ
น้อยกว่าร้อยละ 35 ต่อคำถามแรก และน้อยกว่าร้อยละ 43
ลงมาต่อคำถามที่สองของผู้ตอบทั้งหมด (169 คน) อย่างไรก็ตาม
จากการคิดอัตราร้อยละของคำตอบดังกล่าว เป็นการคิด
จากฐานกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 169 คน ซึ่งในจำนวนนี้เพียง
ครั้งหนึ่งหรือน้อยกว่าเท่านั้นที่ทราบข่าวหรือเคยเข้าร่วม
โครงการต่างๆ เหล่านี้ ดังนั้นอัตราคำตอบแสดงความคิดเห็น
ต่อโครงการจึงต่ำไปด้วย อนึ่งผู้ให้คำตอบในเชิงลบต่อทั้ง
สองคำถามก็มีค่อนข้างประปราย เช่น มีผู้ตอบว่า "ยังไม่

ตารางที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับแผนและโครงการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในโรงเรียน

โครงการ	เคยได้ยิน		แหล่งข้อมูลที่มีคำตอบสูงสุด		
	จะนะฯ	แสงธฯ	จำนวนคนที่ทราบข่าวจากแหล่งนี้		
อุกมปากัด	7 (5)	23 (13)	ภายในโรงเรียน 10	ญาติ+อื่นๆ 11	
ตำรวจชุมชนสัมพันธ์	92 (60)	124 (72)	ภายในโรงเรียน 77	ญาติ+อื่นๆ 44	ตำรวจ 21
อบรมเยาวชนสัมพันธ์	138(91)	141 (81)	ภายในโรงเรียน 128	ญาติ+อื่นๆ 45	ตำรวจ 21
กีฬาต้านยาเสพติด	136(89)	151(87)	ภายในโรงเรียน111	ญาติ+อื่นๆ 31	สื่อ 59
ประกวดคำขวัญ	95 (62)	91 (53)	ภายในโรงเรียน 71	อื่นๆ 11	สื่อ 41
ค่ายเยาวชนปฏิบัติธรรม	55 (36)	114(66)	ภายในโรงเรียน 113	ญาติ+อื่นๆ 49	ผู้ใหญ่บ้าน 13
หมู่บ้านเฉลิมฯ	88 (58)	76 (44)	ภายในโรงเรียน 20	สื่อ 41	ผู้ใหญ่บ้าน 10
รวมพลังมวลชนฯ	96 (63)	117 (68)	ภายในโรงเรียน 47	ญาติ+อื่นๆ 34	สื่อ 54

เห็นผลของโครงการ" ร้อยละ 9 หรือต่ำกว่า เป็น "โครงการที่ไม่ได้ผล" ประมาณร้อยละ 1-4 และ "เป็นโครงการที่ไม่ต่อเนื่อง" ตั้งแต่ร้อยละ 4 ถึงร้อยละ 10

โครงการที่มีอัตราผู้ตอบว่า "ได้ผลดี" สูงที่สุด คือโครงการหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติปลอดยาเสพติด (ร้อยละ 35) รองลงมาได้แก่ โครงการอบรมสัมมนากำนันผู้ใหญ่บ้านเพื่อแก้ปัญหายาเสพติด (ร้อยละ 32) และโครงการลานกีฬาเสพติด (ร้อยละ 30) ซึ่งทั้งสองโครงการแรกเป็นโครงการที่มีผู้ตอบว่าเป็นโครงการที่ "ดีมีประโยชน์" ในอัตราเกือบสูงสุดเช่นกัน (ร้อยละ 41 และ ร้อยละ 40) ส่วนโครงการที่มีผู้ตอบว่าเป็นโครงการที่ "ดีมีประโยชน์" ในอัตราสูงสุดได้แก่โครงการ शुกมปากัด โดยมีผู้เลือกคำตอบนี้ร้อยละ 43 ในขณะที่ผู้ตอบ 4 คนบอกว่า "ทุกฝ่ายร่วมมือกันดี" 5 คนบอกว่า "เป็นการทำตามหน้าที่" และ 7 คนบอกว่า เป็นโครงการที่ "ไม่ต่อเนื่อง" แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ตอบเพียงร้อยละ 28 เท่านั้นที่บอกว่าโครงการ शुกมปากัด "ได้ผลดี" ในขณะที่ ผู้ตอบร้อยละ 15 กับร้อยละ 7 บอกว่า "ไม่แน่ใจ" และ "ยังไม่เห็นผลของโครงการ" (ตารางที่ 1)

นอกจากนั้นเมื่อเปรียบเทียบลักษณะทั่วไปของผู้ที่เคยเข้าร่วมโครงการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดโครงการใด

โครงการหนึ่งกับผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการใดๆ เลย ในจำนวนกำนันผู้ใหญ่บ้านทั้ง 169 คนที่ตอบแบบสอบถามนี้ 124 คนเคยเข้าร่วมโครงการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดอย่างน้อยหนึ่งโครงการ ส่วน 45 คนไม่เคยเข้าร่วมแม้แต่โครงการเดียว พบว่าผู้ที่เคยเข้าร่วมโครงการกับผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมไม่ได้มีลักษณะแตกต่างกันในด้านอายุ เพศ ตำแหน่งในชุมชน ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และเศรษฐกิจเลย แสดงว่าตัวแปรเหล่านี้ไม่ได้เป็นตัวกำหนดการเข้าร่วมโครงการของกลุ่มตัวอย่างกำนันผู้ใหญ่บ้านของอำเภอจะนะเลย

ผลการดำเนินงานโครงการต่างๆตามแผนฯ ของอำเภอ การประเมินด้านผลผลิตจากโครงการต่างๆ ในระยะนี้ยังทำได้ยาก เพราะเมื่อถามจากชาวบ้านหรือผู้นำหมู่บ้านก็มักไม่ทราบรายละเอียดชัดเจน เพียงแต่ไปร่วมกิจกรรมบ้างเท่านั้น อย่างไรก็ตาม พอจะสังเกตได้ว่า ในหมู่บ้านที่มีปัญหาเล็กน้อย ผลการจัดกิจกรรมค่อนข้างเป็นที่พอใจของทุกฝ่ายในทุกเรื่องและมักมีการเสนอให้จัดอีกบ่อยๆ ตรงข้ามกับหมู่บ้านที่มีปัญหารุนแรง ชาวบ้านไม่รู้ว่าใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร โดยเฉพาะโครงการต่อต้านยาเสพติด ในหมู่บ้านที่มีปัญหาน้อยจะกระตือรือร้นในการ

เข้าร่วม เพราะเข้าใจถึงความรุนแรงของปัญหาที่ต้องหาทางป้องกัน ในขณะที่หมู่บ้านที่มีปัญหาปานกลางรับรู้ว่าเป็นปัญหาอยากทำแต่ไม่กล้าลงมือด้วยตัวเอง รอให้ทางการเข้ามาริเริ่มให้ แต่ก็ไม่ค่อยสานต่อ ชาวบ้านเองก็ไม่ค่อยร่วมมือไม่ว่าจัดกิจกรรมอะไร ผลจึงมักออกมาไม่เป็นที่พอใจ ส่วนหมู่บ้านที่มีปัญหารุนแรง นอกจากชาวบ้านไม่ร่วมมือยังมีบางรายต่อต้าน โดยเฉพาะถ้าทำให้เสียประโยชน์ เช่น ผู้ค้ายาเสพติดมักต่อต้านโครงการรณรงค์เพื่อต่อต้านยาเสพติด นอกจากนี้เจ้าหน้าที่เองก็ยังบอกว่าในพื้นที่รุนแรงอาจจะเริ่มโครงการทีหลัง เพราะถ้าทำไปแล้วอาจจะไม่ประสบความสำเร็จอาจจะทำให้ชาวบ้านหมดกำลังใจ

เมื่อสัมภาษณ์ชาวบ้านเกี่ยวกับความคิดเห็นของชาวบ้านต่อกิจกรรมต่างๆ ว่าสามารถช่วยแก้ปัญหายาเสพติดได้หรือไม่ (ตารางที่ 4) ชาวบ้านส่วนใหญ่จะตอบว่าแต่ละโครงการช่วยแก้ปัญหาได้ โดยกิจกรรมที่มีคำตอบว่าแก้ได้สูงสุด (ร้อยละ 81) คือ การแบ่งพื้นที่หมู่บ้านเป็นกลุ่มๆ เพื่อดูแลกันเอง รวมกันเป็นพลังแผ่นดินเพื่อแก้ปัญหายาเสพติด และการส่งเสริมอาชีพเพื่อให้ชาวบ้านได้มีรายได้ในการดำเนินชีวิต สำหรับกิจกรรมอื่นๆ ได้แก่ การพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้ชุมชนจัดสภาพแวดล้อมให้พร้อมรองรับผู้ติดยาที่รับการบำบัดแล้วเพื่อกลับเข้าสู่ชุมชน

การจัดตั้งองค์กรหรืออาสาสมัครป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การจัดหาโครงการรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ได้ผลดีแล้วนำมาเป็นแบบอย่าง การจัดเวรยามรักษาการณ์ภายในหมู่บ้านเพื่อเฝ้าระวังไม่ให้มีการมั่วสุม / เสพ / จำหน่ายยาเสพติด การให้การบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาในรูปชุมชนบำบัด เข้าค่ายบำบัด หรือส่งเข้าสถานบำบัด และการจัดการหาข่าวเกี่ยวกับผู้ค้ายา และปฏิบัติการปราบปรามผู้ค้าในพื้นที่ให้เด็ดขาด ก็มีผู้ตอบว่าแก้ปัญหายาเสพติดได้ร้อยละ 70 ขึ้นไป

บทสรุป

ผลการศึกษาในส่วนนี้ได้มาจากข้อมูลการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามของกำนันผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านและนักเรียนของ 2 โรงเรียน ทั้งโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา และโรงเรียนสอนศาสนา กลุ่มตัวอย่างที่เป็นระดับผู้นำหมู่บ้านหลายคนรับรู้ว่าการดำเนินงานด้านยาเสพติดในอำเภอจะนะในปัจจุบันค่อนข้างดี จริงจังมากขึ้น ส่วนหนึ่งเนื่องจากเจ้าหน้าที่ระดับสูงของอำเภอเป็นคนมุสลิมที่ยึดหลักศาสนาอิสลามในการดำเนินงานด้านยาเสพติด นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังรับรู้่วาวิธีการที่จะแก้ปัญหายาเสพติดให้ได้ผล คือ การปราบปรามยาเสพติด

ตารางที่ 4 อัตราการตอบว่ากิจกรรมต่างๆ ต่อไปนี้สามารถป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดได้

กิจกรรม	N (%)
การแบ่งพื้นที่หมู่บ้านเป็นกลุ่มๆ เพื่อดูแลกันเอง รวมกันเป็นพลังแผ่นดิน ต่อด้านยาเสพติด	437 (81)
พัฒนาสภาพหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	427 (79)
จัดเวรยาม รักษาการณ์ภายในหมู่บ้านเพื่อเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการมั่วสุม / เสพ/จำหน่ายยาเสพติด	389 (72)
จัดตั้งองค์กรหรืออาสาสมัครป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด	399 (74)
จัดหาโครงการรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ได้ผลดีแล้วนำมาเป็นแบบอย่าง	397 (74)
การส่งเสริมอาชีพ เพื่อให้ชาวบ้านได้มีรายได้ในการดำเนินชีวิต	437 (81)
จัดการหาข่าวเกี่ยวกับผู้ค้ายา และปฏิบัติการปราบปรามผู้ค้าในพื้นที่ให้เด็ดขาด จริงจัง	377 (70)
ให้การบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาในรูปชุมชนบำบัด เข้าค่ายบำบัด หรือส่งเข้าสถานบำบัด	387 (72)
ให้ชุมชนจัดสภาพแวดล้อมให้พร้อมรองรับผู้ติดยาที่รับการบำบัดแล้ว เพื่อกลับเข้าสู่ชุมชน	400 (74)

ติดแบบเฉียบขาดโดยตำรวจเป็นเรื่องสำคัญ ส่วนการเข้าร่วมโครงการ พบว่า ประมาณครึ่งหนึ่งหรือน้อยกว่าเท่านั้นที่ตอบว่ารับทราบหรือเคยเข้าร่วมโครงการต่างๆ ด้านสารเสพติด โครงการที่กำนันผู้ใหญ่บ้านรับทราบหรือเคยเข้าร่วมมากที่สุด คือ โครงการกฎหมายป่ากัด โครงการอบรมสัมมนา กำนันผู้ใหญ่บ้าน และโครงการหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติปลอดยาเสพติด โดยการเคยเข้าร่วมโครงการและการมีความคิดเห็นในเชิงบวกต่อการจัดโครงการต่างๆ ไม่ได้ขึ้นกับอายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพหรือตำแหน่งในชุมชนของกลุ่มตัวอย่างเลย โครงการที่กำนันผู้ใหญ่บ้านให้ความเห็นในเชิงบวกสูงที่สุดคือโครงการหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติปลอดยาเสพติด โครงการอบรมสัมมนา กำนันผู้ใหญ่บ้าน เพื่อแก้ปัญหายาเสพติด โครงการกฎหมายป่ากัด และโครงการลานกีฬาเสพติด

สำหรับชาวบ้านของอำเภอจะนะมีเพียงจำนวนประมาณครึ่งหนึ่งหรือน้อยกว่าครึ่งเท่านั้นที่เคยได้ยินชื่อโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ยกเว้นโครงการกีฬาต้านยาเสพติดที่มีชาวบ้านส่วนใหญ่เคยได้ยินชื่อ นอกจากนี้ชาวบ้านเพียงหนึ่งในสามเท่านั้นที่เคยเข้าร่วมโครงการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด

โครงการกีฬาต้านยาเสพติดเป็นโครงการที่นักเรียนเคยได้ยินมากที่สุด ส่วนโครงการชุกชุมป่ากัตเป็นโครงการที่นักเรียนรู้จักน้อยที่สุด และมีนักเรียนเพียงร้อยละ 60 ที่เคยเข้าร่วมโครงการเพียง 1 โครงการ อย่างไรก็ตามนักเรียนที่ได้เข้าร่วมโครงการมีความรู้สึกว่าเป็นโครงการที่ดีมีประโยชน์ และสามารถแก้ปัญหาเสพติดได้ระดับหนึ่ง

ส่วนความคิดเห็นต่อผลของโครงการต่างๆ ในระยะนี้ยังทำได้ยาก เพราะชาวบ้านหรือผู้นำหมู่บ้าน มักไม่ทราบรายละเอียดในการจัดโครงการอย่างชัดเจน เพียงแต่ไปร่วมกิจกรรมบ้างเท่านั้น อย่างไรก็ตาม พอจะสังเกตได้ว่า ในหมู่บ้านที่มีปัญหาเล็กน้อย ผลการจัดกิจกรรมค่อนข้างเป็นที่พอใจ ตรงข้ามกับหมู่บ้านที่มีปัญหารุนแรง ชาวบ้านไม่รู้ว่าความคืบหน้าเกี่ยวกับโครงการต่อต้านสารเสพติด ในขณะที่หมู่บ้านที่มีปัญหาปานกลางรับรู้ว่าเป็นปัญหาอยากทำแต่ไม่กล้าลงมือด้วยตัวเอง ซึ่งกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่าง รับรู้ที่สามารถใช้แก้ปัญหาสารเสพติด คือ การแบ่งพื้นที่หมู่บ้านเป็นกลุ่มๆ เพื่อดูแลกันเอง รวมกันเป็นพลังแผ่นดินเพื่อแก้ปัญหาเสพติด และการส่งเสริมอาชีพเพื่อให้ชาวบ้านได้มีรายได้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะเห็นว่าโครงการในลักษณะดังกล่าวนี้ยังไม่ได้มีการจัดขึ้นอย่างเป็นทางการ

เป็นไปได้ว่าสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างประมาณครึ่งหนึ่ง หรือน้อยกว่าที่เคยรับรู้ว่ามีการจัดโครงการรณรงค์ป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดและเคยเข้าร่วม เนื่องจากผู้ให้ ข้อมูลส่วนใหญ่รับรู้ว่ายานการณปัญหายาเสพติดใน อำเภอจะนะมีความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างจึงมิได้ให้ความสนใจอย่างจริงจัง และมีได้ ตระหนักว่าไม่ว่าปัญหายาเสพติดอยู่ในความรุนแรงระดับ ใด ย่อมส่งผลร้ายแรงโดยตรงต่อประเทศชาติได้ทั้งสิ้น รวมทั้งความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสารเสพติดและ การค้า ก็มีได้มีความรู้สึกในทางลบมากนัก เนื่องจากผู้เสพ และผู้ค้าไม่ได้สร้างความเดือดร้อนแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการจัดโครงการต่างๆ ด้านสารเสพติดน้อย ซึ่งอาจ จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ ที่จัดขึ้น นอกจากนี้ที่สำคัญประชาชนยังรับรู้ว่ามีบทบาทสำคัญใน การแก้ปัญหายาเสพติด คือ ข้าราชการ โดยเฉพาะ คือ ข้าราชการตำรวจที่จะต้องปราบปรามอย่างเด็ดขาด ซึ่ง ประเด็นดังกล่าวส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหายา สารเสพติดของประชาชน ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบ

โดยตรง จะต้องสร้างให้ประชาชนเกิดความตระหนักว่า "วิธีการแก้ปัญหาสารเสพติดมีหลายวิธี แต่ที่สำคัญ คือ การอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่จะเข้ามาช่วยแก้ปัญหาในชุมชนของตนเอง"

บรรณานุกรม

- ดำรง แวอาลี. (2545). เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชาการสร้างเสริมและธำรงสุขภาพเรื่อง "ศาสนาบำบัดสำหรับผู้ติดยาเสพติด" คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา
- วิชัย โปษยะจินดา และอาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา. (2545). ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้วยวิชาการและการวิจัย. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ "สารเสพติดกับสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงภาคใต้ ครั้งที่ 1: บทบาทประชาคมวิชาการต่อปัญหาหลักของสังคม วันที่ 19-20 ธันวาคม 2545 หาดใหญ่ สงขลา"
- นฤพล แผละดี. (2544). รายงานสรุปการปฏิบัติงานด้านยาเสพติด อำเภอจะนะ พ.ศ. 2544. อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา.

ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จังหวัดสงขลา.

(2544). ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาสารเสพติด
จังหวัดสงขลา เอกสารเสนอต่อคณะกรรมการ
ยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน. สงขลา

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
สำนักนายกรัฐมนตรื. (2545). นโยบาย ยุทธ
ศาสตร์ และแผนด้านการป้องกันและปราบ
ปรามยาเสพติดของรัฐบาลในช่วงแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.
2545-2549). สำนักนายกรัฐมนตรื กรุงเทพมหานคร.

การทบทวนองค์ความรู้
เรื่องสภาพปัญหา และมาตรการ
ในการจัดการกับปัญหา
การใช้สารเสพติดในภาคใต้

A systematic review of the substance
abuse situation and management
strategies in Southern Thailand

ชอลดา พันธุเสนา* สาวิตรี อัมฉนางค์กรชัย*
สุจิตรา จรจิตร* อมรา ศรีสัจจัง* สมลักษณ์ สังข์เกษม**
ขวัญตา บาลทิพย์* เขาวรัตน์ มัชฌิม* พิไลรัตน์ ทองอุไร*

---

* คณาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**ผู้อำนวยการส่วนอำนวยการและสนับสนุน สำนักงานป.ป.ส ภาคใต้

บทคัดย่อ

สารเสพติดที่พบมากในภาคใต้ ได้แก่ กระท่อม กัญชา ยาบ้า เฮโรอีน ยาอี ยาเค และยาแก้ไอผสมโคเคอีน การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาระบาดสารเสพติดในภาคใต้มีลักษณะเช่นเดียวกับ ภาคอื่นๆ ที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล คือ ยุทธศาสตร์ "พลังแผ่นดิน" โดยใช้หลัก "การป้องกันนำหน้าการปราบปรามผู้เสพต้องได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษโดยเด็ดขาด" สำหรับการดูแลรักษาผู้ติดยาเสพติดในภาคใต้ มี 3 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกอยู่ในความดูแลของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมอบนโยบายให้โรงพยาบาลอำเภอทุกแห่งมีศักยภาพในการบำบัดรักษาผู้เสพติดเพิ่มเติมจากการที่มีศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดอยู่ก่อนแล้ว ลักษณะที่ 2 เป็นความรับผิดชอบของชุมชน โดยเฉพาะองค์กรทางศาสนาซึ่งจัดเป็นสถานบำบัดตามหลักศาสนาอิสลาม และศาสนาพุทธ ส่วนลักษณะที่ 3 เป็นความรับผิดชอบของกองทัพบก ร่วมกับกรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย ได้จัดตั้งโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองเพื่อฟื้นฟูร่างกายและจิตใจผู้ต้องโทษคดียาเสพติดที่ พันโทฯจากกรมราชทัณฑ์

Abstract

Substances commonly used in the Southern part of Thailand include Krathom(mitragyna). Cannabis, methamphetamine, heroine, ectasy, ketamine and codeime-cough syrup. The prevention and control of substance abuse in the South are similar to those in the other parts of Thailand which comply the government urgent policy of the "National coalition Strategy". This policy is based on the principle that "prevention should come before control, drug users must be treated and drug dealers must be arrested". The management of the substance dependents can be classified into the systems. The first system is carried out under the responsibility of the Ministry of Public Health which declares that all community hospitals have a potential to set up a treatment program for drug abusers. The second system is under the responsibility of the community, especially the local religious organizations, both Buddhist and Islamic ways. The third system is the collaborative program between the Military and the Department of Detention of the Ministry of Interior Affairs. A special kind of the "people Development School" was organized, functioning mainly for physical and psychologica rehabilitation of the drug users who are released from the prison or detention centres.

บทนำ

ปัญหาสารเสพติด แพร่ระบาดอย่างรวดเร็วและกว้างขวางมากขึ้นในสังคมไทย จากสถิติเกี่ยวกับผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในปี 2542 ในประเทศไทยมีจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาปัญหาจากสารเสพติดทั้งสิ้น 38,452 คน เป็นผู้เข้ารับการบำบัดรักษาใหม่ 24,488 คน และเป็นผู้เข้ารับการรักษาซ้ำจำนวน 13,964 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในภาคใต้ จำนวน 3,332 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 (สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, 2542)

ภาคใต้ประกอบด้วย 14 จังหวัด พื้นที่ภาคใต้เกือบทุกจังหวัด ติดชายทะเลทั้งฝั่งอ่าวไทย และฝั่งอันดามัน (ยกเว้นจังหวัดยะลา) มีพรมแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ใน 4 จังหวัด คือ สงขลา สตูล ยะลา และนราธิวาส และยังติดกับประเทศพม่าด้านจังหวัดระนอง โดยทั่วไปปัญหายาเสพติดที่สำคัญ คือ ปัญหาการค้า การแพร่ระบาด การลักลอบนำเข้า-ส่งออกยาเสพติด การเพาะปลูกกัญชาและพืชกระท่อม ประเภทของยาเสพติดที่พบ ได้แก่ เฮโรอีน เมทแอมเฟตามีน กัญชา เอ็กซ์ตาซี ผีน สารระเหย พืชกระท่อม ยาแก้ไอ วัตถุออกฤทธิ์อื่นๆ เป็นต้น (ศ.ป.ส.จ. สงขลา, 2544) สารเสพติดมีอยู่ในสังคมไทยมานาน จนไม่อาจจะทราบว่าเริ่มมีขึ้นเมื่อใด การผลิต จำหน่าย การเสพและอันตรายจากการเสภก็เป็นที

ทราบกันทั่วไป ประกอบกับรูปแบบการสื่อสารเสพติดก็มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก เป็นเหตุให้สังคมเริ่มตระหนักถึงอันตรายที่มีต่อสังคม สุขภาพ และเศรษฐกิจ ดังนั้นการควบคุมการขยายตัวของปัญหาและลดปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติด จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายจากสังคมอย่างจริงจัง ในการป้องกันการแพร่ระบาดของสารเสพติด จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันของปัญหาและ มาตรการที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับฐานข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการใช้สารเสพติด และมาตรการต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดในกลุ่มประชากรภาคใต้ยังมีน้อย และยังไม่มีการประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดในภาคใต้เอาไว้ กลุ่มผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ จึงร่วมกันประเมินสถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับสาร เสพติดในภาคใต้ โดยดำเนินการรวบรวม ทบทวน ประมวล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดที่ผ่านมา เพื่อหา มาตรการทางเลือกในการป้องกันแก้ไขปัญหา และได้กรอบของประเด็นการวิจัยในการแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดในท้องถิ่นภาคใต้ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในภาคใต้ที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) ข้อมูลและผลงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาสารเสพติด ซึ่งไม่รวมเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์และบุหรี่ ได้แก่ การผลิต การจำหน่าย การแพร่ระบาด การขนส่ง สารเสพติดในภาคใต้

2) ข้อมูล และผลงานวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากปัญหาสารเสพติด ศึกษาทั้งทางด้านสังคม สาธารณสุขและเศรษฐกิจ

3) ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของรัฐ (ทหาร ตำรวจ ป.ป.ส.) ในการควบคุมและปราบปรามยาเสพติด

4) ข้อมูลและผลงานวิจัยเกี่ยวกับมาตรการต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดขั้นทุติยภูมิและการดูแลรักษาแบบตติยภูมิ

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสารอย่างเป็นระบบ (systematic reviews) เพื่อทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร งานวิจัยต่างๆ ที่มีผู้ทำไว้เกี่ยวกับสารเสพติดและการเสพสารเสพติดในภาคใต้

แหล่งข้อมูล ได้แก่สถิติเกี่ยวกับการจับกุมคดียาเสพติด การสำรวจครัวเรือน และผู้รับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลต่างๆ

- ข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฯลฯ

- วิทยานิพนธ์ ของสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดในภาคใต้

- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดในภาคใต้

- รายงานการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดในภาคใต้

วิธีการสังเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยผู้ร่วมวิจัยทุกท่านทำการสืบค้นข้อมูลโดยแบ่งกันรับผิดชอบอ่าน และวิเคราะห์เนื้อหาแต่ละส่วน จากแหล่งข้อมูลดังกล่าว ข้างต้น จากนั้นจึงรวบรวมเนื้อหาในแต่ละประเด็นที่เกี่ยวข้องจากเอกสารแต่ละฉบับ ส่งให้หัวหน้าโครงการวิจัยเป็นผู้สรุปในภาพรวม และจัดประชุมเพื่อร่วมกันตรวจสอบ วิเคราะห์ และสังเคราะห์เนื้อหา แล้วจึงดำเนินการจัดทำ รายงานขั้นสุดท้าย

ผลการศึกษา

1. สถานการณ์การแพร่ระบาดของสารเสพติดในภาคใต้

- ภาคใต้ เป็นพื้นที่ตั้งรับของตัวยาสเสพติด ไม่ต่ำกว่า 10 ชนิด โดยมีกลุ่มผู้บริโภคนเฉพาะในแต่ละตัวยาส เช่น ยาบ้าในกลุ่มวัยรุ่นนักเรียน นักศึกษา เฮโรอีนในกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้าง ยาแก้ไอในกลุ่มวัยรุ่น ยาไอเสฟในกลุ่มนักท่องเที่ยวตามสถานบันเทิง เป็นต้น ซึ่งความรุนแรงอยู่ที่กลุ่มวัยรุ่น วัยทำงาน จึงเป็นเรื่องน่าวิตก เพราะเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง

- สถานการณ์การแพร่ระบาดของสารเสพติดในภาคใต้ พบว่ามีแนวโน้มจะขยายตัวเป็นแหล่งจำหน่ายยาเสพติดขนาดใหญ่ ยาเสพติดที่กำลังระบาดอยู่ในภาคใต้ปัจจุบันมีหลายชนิด กระจายอยู่ทั้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนและจังหวัดที่ไม่มีเขตติดต่อชายแดนในอัตรา ส่วน ร้อยละ 52 และร้อยละ 48 ที่พบมาก ได้แก่ กระต้อม กัญชา ยาบ้า เฮโรอีน ยาไอ ยาเค และยาแก้ไอผสมโคโคเดอีน (สำนักงานป.ป.ส.ภาคใต้, 2543) จากรายงานการประมาณการจำนวนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในภาคใต้ (ศรีสมภพและกุลสุมา, 2545) พบว่ามีผู้เคยใช้กระต้อมมากที่สุด จำนวน 452,500 ราย หรือร้อยละ 8.0 ของประชากร ทั้งหมด รองลงมา คือ กัญชา จำนวน 240,600 ราย หรือ ร้อยละ 4.2 และยาบ้า ประมาณ 60,800 ราย หรือร้อยละ 1.1 ของประชากรทั้งหมด

- กระต้อมเป็นยาเสพติดที่นิยมมากในภาค

ได้ตอนบน โดยเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราช และ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กระทั่งมียมปลูกกันมากในภาคใต้ เสพโดยใช้ใบ อาจเคี้ยวใบดิบหรือนำใบมาตากแห้งแล้วบดเป็นผงนำมารับประทาน สาเหตุที่มีการแพร่ระบาดของพืชกระท่อมเนื่องมาจากเชื่อว่าช่วยในการทำงาน โดยเฉพาะชาวสวนยางต้องทำงานตั้งแต่ช่วงเที่ยงคืนจนถึงช่วงกลางวันในการกรีดยาง เก็บน้ำยางและทำแผ่นยาง

- กัญชาเป็นยาเสพติดที่นิยมใช้แพร่หลาย จึงแพร่ระบาดอยู่ทั่วไปในภาคใต้ พื้นที่ที่จำหน่ายกัญชาอยู่ในจังหวัดสงขลา (อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเดาและอำเภอสิงหนคร) และจังหวัดสุราษฎร์ธานี (อำเภอเกาะสมุยและอำเภอเกาะพะงัน) พฤติกรรมการเสพกัญชาของผู้เสพในภาคใต้คือมวนค้ายิบหรือสูบ ผู้เสพติดกัญชาไม่นิยมเข้ารับการรักษา และส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นยาเสพติดที่ไม่ร้ายแรง (ตลาดยาเสพติดในประเทศไทย, 2544)

- การค้าส่งยาบ้าที่เป็นแหล่งใหญ่ในภาคใต้ พบที่อำเภอเมืองและอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และอำเภอเมือง จังหวัดระนอง สำหรับจังหวัดชายแดนที่สำคัญพบมากที่อำเภอสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่เหล่านี้ นอกจากมีแหล่งจำหน่ายหลายแห่งแล้ว การจำหน่ายยังเป็นการซื้อ-ขาย ด้วยหน่วย “คอก” (200 เม็ด) เป็นหลัก ยาบ้าที่มีการจำหน่ายในภาคใต้มีการซื้อ

ขายอัตราต่อเม็ดที่ 45 บาท ซึ่งเป็นราคาต่ำที่สุด ราคานี้เป็นราคาที่ซื้อขายกันที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และราคาสูงสุดต่อเม็ดก็มีอัตราต่างๆ คือ 120 บาท 150 บาท และ 200 บาท ราคาที่แตกต่างกันนี้ขึ้นอยู่กับว่าการซื้อขายอยู่ใกล้แหล่งค้าส่งหรือไม่ (ตลาดยาเสพติดในประเทศไทย, 2544)

- สำหรับแหล่งค้าเฮโรอีน แบบขายส่ง

รายสำคัญพบที่อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอสุโขทัย โกลก จังหวัดนราธิวาส อำเภอสะเดา อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ราคาเฮโรอีน โดยเฉลี่ยเมื่อบรรจุในหลอดกาแฟ ที่จำหน่ายที่อำเภอสิงหนคร ราคาหลอดละ 120 บาท ที่หมู่บ้านจันทร์วิโรจน์ อำเภอหาดใหญ่ ราคาหลอดละ 150 บาท (ตลาดยาเสพติดในประเทศไทย, 2544)

- การค้ายาอีและยาเค ยาเสพติด 2 ชนิดนี้มี

แพร่ระบาดในภาคใต้ มีแหล่งจำหน่ายอยู่ที่จังหวัดสงขลาและจังหวัดสุราษฎร์ธานี สันนิษฐานว่า มีการนำเข้ามาขายจากประเทศเพื่อนบ้านเขตติดต่อในภาคใต้ นิยมใช้กันในแหล่งบันเทิงกลางคืน เพื่อเพิ่มความสนุกสนาน พบการแพร่ระบาดในกลุ่มนักท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ สำหรับยาอีที่พบว่ามีกรลำเลียงกันอย่างมากที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ปัจจุบันราคาขายปลีกราคาสูงตั้งแต่เม็ดละ 600 บาท-800 บาท ส่วน “ยาเค” ที่จำหน่ายในสถานบันเทิง อำเภอหาดใหญ่ ซื้อ-ขายกันในราคา ห่อละ 500 บาท ซึ่งเป็นราคาขาย

ปลีกให้แก่ผู้เสพ เท่านั้น (ตลาดยาเสพติดในประเทศไทย, 2544)

- ยาแก้ไอผสมโคโคเดอีน กำลังมีการแพร่

ระบาดอย่างมาก ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากยาแก้ไอผสมโคโคเดอีน ที่นำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน มีปริมาณโคโคเดอีนที่สูงกว่า ยาแก้ไอที่ผสมโคโคเดอีนในประเทศไทย ยาแก้ไอผสมโคโคเดอีนนี้สามารถนำมาผสมได้กับเครื่องดื่มทุกชนิด แต่ที่นิยมกันมากได้แก่การนำมาผสมกับเครื่องดื่มโค้ก และในการใช้ยาแก้ไอผสมโคโคเดอีนนี้ ยังมีการใช้ยากันยุงชนิดหนึ่งที่ส่งเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้านเช่นกัน มาหักให้เป็นผงผสมกับน้ำเชื่อมและเทผสมลงไปในเรื่องดื่มที่มีการใส่ยาแก้ไอผสมโคโคเดอีน ทั้งนี้เพื่อเร่งความมีเมาให้มากขึ้น ยาแก้ไอชนิดนี้มีขายกันแพร่หลายในร้านน้ำชาที่มีตู้คาราโอเกะ โดยเฉพาะที่อำเภอสุโขทัย จังหวัดนราธิวาส ราคาในปัจจุบัน ขายกันขวดละ 100 ซี.ซี. ราคา 390 บาท การขายก็ขายกันเฉพาะขาประจำเท่านั้น ไม่ขายให้กับผู้ซื้อรายใหม่ที่ไม่รู้จัก(ศรีระชะรา, 2545)

- สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สารเสพติด

ในกลุ่มเสี่ยงต่างๆ ในภาคใต้ ที่ศึกษาขึ้นมา มีเพียงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในภาคใต้ ดังเช่นการศึกษาของวันชัยและคณะ (2543) ที่ทำการศึกษากลุ่มเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียน นอกกระบบโรงเรียน ซึ่งนับถือศาสนาพุทธและศาสนา

อิสลาม พบผลที่ตรงกันคือ ปัจจัยที่มีการชักชวนให้ทดลองสารเสพติดจากเพื่อน และจากการศึกษาของวันชัยและคณะ (2541) กล่าวว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการติดยาและสารเสพติด ได้แก่พื้นฐานทางครอบครัว กลุ่มเพื่อน และลักษณะบุคลิกภาพส่วนบุคคล

2. ผลกระทบจากปัญหาสารเสพติด

สารเสพติดทุกประเภทเมื่อมีการเสพจนติดแล้ว มีผลต่อสุขภาพของผู้เสพ มีผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจและประเทศชาติ การออกฤทธิ์ของสารเสพติดที่มีผลต่อสุขภาพของผู้เสพ มี 3 ประเภท คือ

1) ออกฤทธิ์กดศูนย์ประสาท และอวัยวะต่างๆ ของร่างกายผู้เสพ ที่พบได้แก่ เหล้า เฮโรอีนและสารที่เป็นอนุพันธ์ของฝิ่น ฯลฯ ซึ่งจะมีฤทธิ์คล้ายเอ็นดอร์ฟินซึ่งเป็นสารเคมีในสมองที่ระงับความเจ็บปวด

2) ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท สารเสพติดประเภทนี้ ได้แก่ บุหรี่ โคเคน ยาบ้า กระต่อม เป็นต้น สารเสพติดประเภทนี้ทำให้ผู้เสพรู้สึกกระปรี้กระเปร่า มีพลังกำลังมากขึ้น

3) ออกฤทธิ์หลอนประสาท สารเสพติดประเภทนี้ ได้แก่ กัญชา ยาอี ยาเค เป็นต้น เมื่อเสพจนติด ฤทธิ์ยาทำให้การได้ยินเสียง และการมองเห็นแสงสีต่างๆ ผิดไปจากความ

เป็นจริง เคลิบเคลิ้ม อารมณ์อ่อนไหวเปลี่ยนแปลงง่าย ความคิดเลื่อนลอยสับสน ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้

สำหรับผลกระทบต่อครอบครัวของผู้เสพ ทำให้ความรับผิดชอบต่อครอบครัวหมดไป ครอบครัวหมดความสุขและเป็นภาระต่อบุคคลในครอบครัว หรือทำความเดือดร้อนให้กับครอบครัว

ส่วนผลกระทบต่อสังคม เมื่อไม่มีเงินจะซื้อยามาเสพ ผู้เสพยาักเป็นอาชญากร ต้องลักขโมย จี้ชิงทรัพย์ ฯลฯ นอกจากนั้นยังมีผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการใช้จ่ายเป็นจำนวนมากในการซื้อสารเสพติดมาเสพ สารเสพติดบางตัว เช่น เฮโรอีน มีราคาแพงมาก อาจต้องใช้เงินตั้งแต่ 500 -1,000 บาทต่อวัน สำหรับยาบ้าที่แพร่ระบาดรุนแรง ในช่วง 2-3 ปีนี้พบว่า ปัจจุบันมีผู้ติดยาบ้าประมาณ 2 ล้านคน สังคมต้องสูญเสียไปกับส่วนนี้ ยาบ้าจากแหล่งขาย แหล่งแรก 30 บาทต่อเม็ด แต่เมื่อถึงมือผู้ซื้อ 70-100 บาทต่อเม็ด (ประเสริฐ, 2544) สำหรับยาอี ที่ พบว่ามีการลำเลียงกันอย่างมากที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ปัจจุบันราคาเม็ดละ 600 บาท ผลเสียหายด้านเศรษฐกิจนี้จากการประมาณการจำนวนประชากรในภาคใต้ที่ใช้สารเสพติดในเดือนมีนาคม - สิงหาคม 2544 พบว่าจำนวนประชากรที่ใช้ยาเสพติดมีจำนวนทั้งสิ้น 7,312,200 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.4 จากจำนวนประชากรทั้งหมด (ศรีสมภาพและกุลสุมา, 2545) อาภา

และคณะ (2540) กล่าวว่าหากแต่ละคนใช้สารเสพติดประเภทต่างๆ เฉลี่ยเพียงคนละประมาณ 25 บาทต่อวัน ในหนึ่งวันต้องสูญเสียเงินเพื่อไปซื้อสิ่งที่เป็นอันตรายเข้าสู่ตัวถึงวันละประมาณ 160 ล้านบาท หรือปีละกว่า 6 หมื่นล้านบาท และถ้าหากขจัดปัญหานี้ได้ นอกจากจะลดจำนวนเงินที่สูญเสียไปในทางไร้ประโยชน์ได้แล้ว บุคคลเหล่านั้นจะมีสมรรถภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น อาจหารายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งหากหารายได้เพิ่มเพียงคนละ 25 บาท เท่านั้น ก็จะกลายเป็นว่าสามารถสร้างประโยชน์ร่วมกันได้ถึงกว่าแสนล้านบาทต่อปี

นอกจากค่าใช้จ่ายดังกล่าวแล้ว รัฐยังต้องนำงบประมาณแผ่นดินมาจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษาและการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด สำหรับงบประมาณที่รัฐจัดสรรตามเป้าหมายแผนปฏิบัติการเอาชนะยาเสพติด ในปีงบประมาณ 2544 เป็นจำนวนเงิน 2,006 ล้านบาท และในปีงบประมาณ 2545 เพิ่มขึ้นอีก 1,521 ล้านบาท เป็น 3,527 ล้านบาท ในจำนวนนี้ ปี 2545 ภาคใต้ได้รับจัดสรรเป็นงบประมาณที่ผ่านป.ป.ส.ถึง 7,820,000 บาท ไม่รวมกับงบที่ผ่านทางกระทรวงทบวงกรมต่างๆ ในส่วนกลาง (เอกสารประกอบการจัดประชุมชี้แจงการบูรณาการแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติดระดับภาค/จังหวัด 5-6 พฤศจิกายน 2544)

สำหรับค่าบำบัดรักษาผู้ติดยาของศูนย์บำบัดรักษา ยาเสพติดภาคใต้ จังหวัดสงขลา ผู้ที่รับรักษาแบบผู้ป่วยนอก ต้องเสียค่ารักษาคนละ 300 บาทต่อเดือน ถ้าเป็นเรื้อรังใช้ ระยะเวลารักษานาน ค่ารักษาแพงขึ้นเป็น 400 บาทต่อเดือน สำหรับผู้ป่วยใน จะต้องนอนอยู่ที่ศูนย์อย่างน้อย 21 วัน ค่ารักษาพยาบาลเป็นคนละ 2,000 บาทต่อรอบการรักษา (รายงานสถิติวิเคราะห์ระบบข้อมูลการติดยาเสพติดประชากร ซึ่งรับการบำบัดรักษาทั่วประเทศ, 2542)

3. การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดใน ภาคใต้

ในภาคใต้มีการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล เช่นเดียวกับภาคอื่นๆ โดยมีสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคใต้ รับผิดชอบโดยตรงในการประสานงานความร่วมมือจากทุกองค์กร ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรประชาชนในท้องถิ่น เพื่อดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

สำหรับในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูลซึ่งมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชาวไทยมุสลิมขยายตัวอย่างรวดเร็ว รัฐบาลจึงต้องสร้างเอกภาพในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่

เป้าหมาย โดยอาศัยองค์กรทางศาสนาเข้ามาร่วมรับผิดชอบ
อย่างจริงจัง ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2534-2545 โดยมีการจัด
งบประมาณเฉพาะและมีการดำเนินการต่างๆ ได้แก่

- การจัดสัมมนาผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนา เพื่อวางแผนแก้ปัญหาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

- การจัดทำคู่มือการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยชุมชน พิมพ์ทั้ง 2 ภาษาคือภาษาไทยและภาษายาวี โดยแจกจ่ายให้กับผู้นำทางศาสนาไว้ใช้เผยแพร่ความรู้เพื่อป้องกันยาเสพติด

- การใช้มาตรการทางสังคมในการต่อต้านผู้จำหน่ายยาเสพติด โดยเจ้าหน้าที่มัสยิดไม่ให้ความสำคัญต่อครอบครัวผู้ค้ายาเสพติด ตัวอย่างเช่น ไม่ไปร่วมงานบุญ ไม่ให้ยืมของใช้ของมัสยิด ไม่ให้อาศัยอยู่ในเขตที่ดินของมัสยิด รวมทั้งแจ้งไปยังมัสยิดอื่นๆ มิให้ต้อนรับหรือให้ความช่วยเหลือ ไม่ให้มัสยิดรับเงินบริจาคของผู้ค้ายาเสพติด ดังเช่น โครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนด้วยกระบวนการประชาคมมุสลิม (ฮุกุมปากัด) ของอำเภอจะนะะ จังหวัดสงขลา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกระบวนการประชาคมมุสลิมในอำเภอจะนะะต่อต้านสารเสพติดในชุมชนมุสลิม ปลุกจิตสำนึกให้ชุมชนมุสลิมตื่นตัวเกิดกระแสสังคมต่อต้านสารเสพติดในลักษณะรวมพลัง ให้ประชาคมใช้กระแสกดดันให้กลุ่มผู้เสพยาเสพติดเลิกยาเสพติด และเข้ามาอยู่ในสังคมตามครรลองของชุมชน

ให้ประชาคมกดดันให้กลุ่มผู้ค้าสารเสพติดเลิกขายยาเสพติดในชุมชนมุสลิม และให้ชุมชนเข้มแข็งเป็นภูมิคุ้มกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดตลอดไป คัดเลือกหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จเป็นหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งผลการดำเนินงานในรอบ 3 เดือน (เมษายน 2544-กรกฎาคม 2545) พบว่า ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ โดยประเมินจากการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ช่วยในการดูแลการเสพยาเสพติด การลักลอบจำหน่ายยาเสพติดในหมู่บ้าน สรุปได้ว่ากฎข้อบังคับของศาสนาสามารถควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคม และจำนวนผู้เสพยาเสพติดลดลง

นอกจากนั้นยังมีการประสานความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และมัสยิด (*บรรม*) และ บ้าน วัด/ และโรงเรียน (*บวร*) เพื่อแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดอย่างจริงจัง จากผลการวิจัยเกี่ยวกับโครงการ *บรรม* ในโรงเรียนมุสลิมวิทยา อำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง และ *บวร* ที่โรงเรียนศรีบรรพต-พิทยาคม อ. ศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง (สมมาศ, เมธินี และ ธวัช, 2544) พบว่า มีรูปแบบการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานอย่างเป็นทางการ โรงเรียนเป็นแกนหลักในการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียนผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และหน่วยงานราชการในพื้นที่เพื่อจัดทำกิจกรรมป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน

4. สถานการณ์เฉพาะและปัจจัยที่ดำรงอยู่

- การศึกษาอุปสงค์และอุปทานในกลุ่มประชากรต่างๆ ในภาคใต้ พบว่า

- กลุ่มประชากรอาชีพประมง ในการศึกษาอุปสงค์ พบว่า กลุ่มอาชีพประมงมีประสบการณ์การใช้สารเสพติดค่อนข้างสูง ลูกเรือร้อยละ 80 เคยใช้สารเสพติดมาก่อนและสารชนิดแรกที่ใช้ได้แก่ กัญชา ร้อยละ 53 ยาบ้าและเฮโรอีน ร้อยละ 24 และ 8 ตามลำดับ ลูกเรือวนดำและวนลากมากกว่าครึ่งเคยใช้สารเสพติด 2 ชนิดขึ้นไปและในกลุ่มผู้ใช้สารเสพติด พบว่าลูกเรือวนดำเคยใช้กัญชาสูงที่สุด ร้อยละ 72 และสูงกว่าผู้เคยใช้เฮโรอีนและยาบ้า 5 เท่า และ 2 เท่า ตามลำดับ ส่วนการศึกษาอุปทาน พบว่า มี 2 ระบบใหญ่ คือการจำหน่ายปลีกขณะเรือเทียบฝั่ง และการจำหน่ายปลีกกลางทะเล (วิชา, วิจัย, เพิ่มพันธ์ และธวัช , 2543)

- กลุ่มประชากรนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในการศึกษาอุปสงค์ พบว่า มีการใช้สารเสพติด (ไม่รวมบุหรี่และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์) หลายชนิดพบประเภทยาบ้ามากที่สุด ที่เหลือได้แก่ ยาแก้ไอผสมเครื่องดื่ม กัญชา กระท่อม ยาอี และโคเคน พบบ้างเป็นรายสถาบัน ส่วนการศึกษา อุปทานพบว่าส่วนใหญ่มีขายนอกสถาบันโดยซื้อมาใช้ร่วมกันในหอพักนอกสถาบัน และพบบางรายที่มีการนำมาใช้ในหอพักของ

สถาบัน (สุจิตราและคณะ, 2545; อมรธา, 2545; อัมพร และคณะ, 2545)

- กลุ่มประชาชนในชุมชน ในการสอบถามนักเรียนในชุมชนอำเภอตะโหนดจังหวัดพัทลุง (สมมาศ, เมทินี และธวัช, 2544) เกี่ยวกับข้อมูลสารเสพติดในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ระบุว่าชุมชนที่ตนอาศัยอยู่มีการเสพยาเสพติด ยาบ้า กัญชา ใบกระท่อม และเฮโรอีน ส่วนชนิดยาเสพติดที่มีการผลิตในชุมชน ได้แก่กัญชาและพืชกระท่อม

- ในภาคใต้มีหมู่บ้านชุมชนเฉลิมพระเกียรติปลอดยาเสพติดจำนวน 1,082 หมู่บ้านหรือชุมชน คิดเป็นร้อยละ 13 ของหมู่บ้านทั้งหมด ซึ่งนับว่าน้อยกว่าทุกๆ ภาคของประเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักเกณฑ์ “3 ไม่” (ไม่มีผู้ค้า ไม่มีผู้เสพ ไม่มีการผลิต) อาจทำได้ยากในภาคใต้เนื่องจาก การเคี้ยวใบกระท่อมเป็นที่นิยมกันมากจนเป็นวัฒนธรรมในบางท้องถิ่น นอกจากนั้นหมู่บ้านที่มีปัญหายาเสพติดระดับรุนแรงและปานกลาง ส่วนใหญ่จะมีผู้ค้าและผู้เสพในแต่ละหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก หมู่บ้านเหล่านี้จำนวนไม่น้อย มีผู้ค้ารายกลางที่สามารถกระจายยาเสพติด ให้แก่ผู้ค้ารายย่อยหรือผู้เสพไปยังหมู่บ้านข้างเคียง โดยมีอิทธิพลหนุนหลัง เป็นผลให้

หมู่บ้านนั้นๆ มีปัญหายาเสพติดรุนแรงตามไปด้วย (ข้อมูล
สถานการณ์ปัญหาเสพติด, 2544)

- ในปี 2544 พื้นที่ภาคใต้ ได้มีการดำเนินการ
การแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านที่มีปัญหารุนแรง/
ปานกลาง ด้วยกลยุทธ์เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้ประมาณ
120 หมู่บ้านหรือชุมชนจากการติดตามผลสรุปบทเรียน
ภายในหมู่บ้านพบว่า หมู่บ้านหรือชุมชนบางแห่งก็ยังไม่
สามารถทำให้กลยุทธ์ดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างยั่งยืนได้ ทั้งนี้ด้วย
สาเหตุสำคัญ คือการขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน
ต่างๆ ในพื้นที่ให้รับช่วงภารกิจทำให้ขาดความต่อเนื่อง ขาด
การปราบปรามผู้ค้าที่มีอิทธิพลอื่นๆ สนับสนุน ขาดการบำบัด
รักษาผู้เสพการฟื้นฟูจิตใจหรือพัฒนาทางเลือกด้านอาชีพ
และไม่มีการดำเนินการแก้ไขปัญหแบบครบวงจร

- ผลการดำเนินงานตามระเบียบเรื่องการ
ป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และ
ยุทธการศรวิชัย ซึ่งเป็นการปราบและปราบปรามผู้ค้า
ผู้สนับสนุน ผู้มีอิทธิพลเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด พบว่ามีผู้ค้า
ผู้เสพรายย่อยถูกลงโทษไม่ต่ำกว่า 300 ราย ซึ่งกระจายอยู่ใน
พื้นที่ 7 จังหวัดตอนบนมากที่สุด อย่างไรก็ตามผู้ค้ารายสำคัญ
หรือรายใหญ่ ยังไม่ถูกปราบปรามในหลายพื้นที่ และหลาย
กลุ่ม บางรายก็พัวพันกับกลุ่มอาชญากรข้ามชาติ หรือมีอิทธิ
พลจากเจ้าหน้าที่รัฐโยงใยกับอำนาจเงิน และผลประโยชน์ใน

ธุรกิจ นอกจากนั้นการเพิ่มขึ้นของกลุ่มผู้ค้ารายใหม่มีมากขึ้นเรื่อย ๆ เริ่มจากคนในครอบครัวขยายไปสู่เครือญาติ หรือในบางกลุ่มบางอาชีพที่เกี่ยวข้อง ใกล้ชิดกับเยาวชน วัยรุ่น

- ยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน” เพื่อต่อสู้เอาชนะปัญหายาเสพติด เป็นการดำเนินงานตามนโยบายการแก้ไขและป้องกันปัญหาเสพติดของรัฐบาลในสมัยปัจจุบัน โดยใช้หลัก “การป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษโดยเด็ดขาด” ซึ่งได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ 9 แนวทางตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 119/2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 จากการศึกษาผลการดำเนินงานตามแผนดังกล่าว เป็นกรณีศึกษาในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ระหว่างเดือนกันยายน 2544 ถึง กุมภาพันธ์ 2545 พบว่า อัตราการรับรู้ของประชาชนต่อโครงการต่างๆ ซึ่งดำเนินตามแผนพลังแผ่นดินนี้ค่อนข้างต่ำ ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนผู้รับผลจากการดำเนินงาน มักไม่ทราบว่าเป็นโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับยาเสพติดเป็นกิจกรรมตามแผนใด และประชาชนส่วนใหญ่ยังมองว่าการปราบปรามจับกุมผู้เสพ ผู้ค้าอย่างเด็ดขาด ยังเป็นมาตรการที่ได้ผลกว่าการ ป้องกัน หรือการใช้วิธีการแบบชุมชนสัมพันธ์

ต่างๆ ในการจัดการกับปัญหายาเสพติด (สาวิตรี, อุไรวรรณ, ขวัญตาและ ชอลดา, 2545)

5. การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพผู้ติดสารเสพติด

- การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพ ปัจจุบัน

แบ่งเป็น 2 ระบบ คือระบบการรักษาแบบสมัครใจ และระบบการบำบัดรักษาแบบต้องโทษ การบำบัดรักษาแบบสมัครใจนิยมเข้ารับการบำบัดทั้งในสถานบำบัดของรัฐบาลและเอกชน ปัจจุบันในประเทศไทยมีสถานพยาบาลของรัฐ 608 แห่ง และภาคเอกชน 81 แห่ง โดยภาคได้มีทั้งสิ้น 54 แห่ง ในจำนวนนี้จะเป็นศูนย์บำบัดยาเสพติดจำนวน 2 แห่ง ซึ่งอยู่ในจังหวัดปัตตานี และจังหวัดสงขลา และขณะนี้สถานบำบัดได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น จากการที่กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายให้โรงพยาบาลอำเภอทุกแห่งมีการพัฒนาศักยภาพเพื่อให้สามารถให้การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพได้ สำหรับวิธีการบำบัดรักษาอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ คลินิกเมธาโดน (Methadone Clinic) และการฟื้นฟูสมรรถภาพแบบชุมชนบำบัด (Therapeutic Community) สำหรับผู้ติดฝิ่นและเฮโรอีน และ Matrix Program สำหรับผู้เสพแอมเฟตามีน เป็นต้น

- นอกจากสถานบำบัดของรัฐและเอกชน

ดังกล่าวข้างต้น ยังมีหลายแหล่งที่เป็นสถานบำบัดตามหลักศาสนาอิสลาม เช่น ศูนย์ดาร์ลุฮีมาน จังหวัดยะลา และศูนย์

บำบัดรักษาผู้ป่วยบ้านบุญเกะกูง จังหวัดปัตตานี ซึ่งดำเนินการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยเน้นการเสริมสร้างวิถีชีวิตตามหลักศาสนาอิสลามให้กับผู้ป่วยเฉลิม (2541) ได้ประเมินโครงการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพผู้ติดยาเสพติด โดยเน้นการสอนจริยธรรมศาสนาอิสลาม พบว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อความสำเร็จของการบำบัดรักษาอยู่ในระดับสูง ส่วนในศาสนาพุทธเน้นการถือศีล 5 การวิปัสณากรรมฐาน ตัวอย่างเช่นศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดโมลีนิมิต จังหวัดปัตตานี และศูนย์บำบัดบ้านเมตตา จังหวัดสตูล

- นอกจากนี้ยังมีการบำบัดรักษาในระบบ

ทัศนสถานในกลุ่มผู้ต้องโทษ โดยการจัดตั้งโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองขึ้นจากความร่วมมือระหว่างกองทัพกับกรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูร่างกายและจิตใจผู้ต้องโทษคดียาเสพติด ที่พ้นโทษจากกรมราชทัณฑ์ ใช้หลักสูตรค่ายฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพชีวิต ระยะเวลา 90 วัน จัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนมิถุนายน 2544 มี ทั้งหมด 28 โรงเรียนทั่วประเทศ สำหรับภาคใต้ มีโรงเรียนวิวัฒน์พลเมือง จำนวน 5 โรงเรียน ตั้งอยู่ในค่ายทหาร ที่อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดระนองและ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทสรุปและอภิปราย

โครงการนี้เป็นการทบทวนองค์ความรู้ เรื่องสภาพปัญหา และมาตรการในการจัดการกับปัญหาการใช้สารเสพติดในภาคใต้ ทำการศึกษาในระหว่างเดือนตุลาคม 2544 ถึงเดือนกันยายน 2545 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การแพร่ระบาดของสารเสพติดในภาคใต้ ผลกระทบที่เกี่ยวข้อง การป้องกันและการแก้ไขปัญหาสารเสพติด ตลอดจนการดูแลรักษาผู้ใช้สารเสพติดในภาคใต้ ข้อมูลทั้งหมดที่ได้รายงานเป็นข้อมูลทุติยภูมิซึ่งได้จากรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาในสถาบันต่างๆ และทะเบียนสถิติซึ่งมีการรายงานเป็นประจำของหน่วยงานต่างๆ ร่วมกับข้อมูลการสำรวจครัวเรือนซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสำรวจของประชากรตัวอย่างเท่านั้น จึงเป็นไปได้สูงที่ ข้อมูลเหล่านี้จะมีข้อผิดพลาดต่างๆ เช่นจากการไม่ได้ลงทะเบียนอย่างถูกต้องครบถ้วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการที่ประชากรตัวอย่างไม่ตอบแบบสำรวจตามความเป็นจริง ด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น ความเกรงกลัวการถูกสังคมเพ่งเล็งรังเกียจหากเป็นที่ทราบกันว่าผู้ตอบใช้ยาเสพติด หรือกลัวการถูกลงโทษจับกุม เป็นต้น นอกจากนี้ข้อมูลในด้านสถานการณ์นั้น มีการเลื่อนไหลอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นข้อมูลที่แสดงในที่นี้ ควรพิจารณาว่าเป็นจำนวนหรืออัตราที่ต่ำกว่าสภาพความเป็นจริง และควรพิจารณาข้อมูลเหล่านี้ในแง่ของการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และ

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสภาพปัญหา มากกว่าที่จะมองเป็นข้อมูลที่แสดงสภาพปัญหาโดยตรง

พอจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า สถิติของผู้ที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดในภาคใต้ ทั้งจากข้อมูลการจับกุม การบำบัดรักษา และการสำรวจครัวเรือน อาจจะไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ ทั่วประเทศ แต่ภาคใต้ก็มีลักษณะการแพร่ระบาดที่แตกต่างจากภาคอื่นๆ คือ สารเสพติดที่มีสถิติการใช้สูงมาก ได้แก่ พิษกระท่อม และอัตราของผู้ที่เคยใช้ สารเสพติดเป็นประชากรนอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขตเทศบาล ข้อมูลเหล่านี้ น่าจะให้ข้อสังเกตว่า โครงการรณรงค์ป้องกันหรือดูแลจัดการกับปัญหาสารเสพติดในภาคใต้ น่าจะมุ่งเน้นที่ประชากรนอกเขตเมืองและเผ่ากระวังปัญหาจากการใช้พิษกระท่อม ซึ่งอาจจะเริ่มต้นสำหรับผู้เสพก่อนที่จะหันไปใช้สารอื่นที่มีฤทธิ์เสพติดและก่อให้เกิดอันตรายได้รุนแรงและรวดเร็วกว่าต่อไป (ศรีสมภาพ และ กุลสุมา, 2545) นอกจากนี้ปัญหาการแพร่ระบาดแล้ว ในภาคใต้ก็ยังมีปัญหาอื่นๆ ที่ควรให้ความสนใจในการดูแลจัดการอีกด้วย เช่น ปัญหาการค้า และการลำเลียงสารเสพติด เพื่อนำเข้าหรือส่งออก ไปยังประเทศเพื่อนบ้านซึ่งอยู่ติดกับชายแดนของประเทศไทยทางด้านภาคใต้ ซึ่งสารเสพติดที่ถูกลักลอบส่งออกไปนอกประเทศ ส่วนหนึ่งก็ถูกนำไปขายให้กับแรงงานชาวไทยที่ทำงานอยู่นอกประเทศไทยนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

จากการทบทวนองค์ความรู้ในเรื่องต่างๆ ข้างต้น กลุ่มผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์การแพร่ระบาดของสารเสพติดในภาคใต้ มีข้อมูลและผลงานวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับสภาพปัญหาสารเสพติดอย่างเพียงพอ ทั้งจากงานวิจัยการประมาณการ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สถิติการจับกุมคดียาเสพติดในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งจัดทำโดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานนั้นๆ จึงเห็นว่าจะไม่จำเป็นต้องมีการศึกษาเชิงสำรวจ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของสารเสพติดในภาคใต้ต่อไปอีก อย่างไรก็ตาม ควรมีการศึกษา วิเคราะห์อย่างเป็นระบบในเรื่องที่เฉพาะเจาะจง โดยนำเอาข้อมูลเกี่ยวกับสารเสพติดต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว มาพัฒนาระบบข้อมูลที่มีอยู่ให้ดีขึ้น เพื่อบอกสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรมีการศึกษาติดตามผลระยะยาว เพื่อดูแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง และทำการศึกษาเจาะลึกในกลุ่มประชากรกลุ่มเสี่ยงที่มีอาชีพต่างๆ กัน เช่น กลุ่มประมงน้ำลึก กลุ่มประมงชายฝั่ง กลุ่มวินมอเตอร์ไซด์ ฯลฯ ควรได้มีการศึกษาวิจัยในรายละเอียด เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ตรงจุด หรือศึกษาเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ของสารเสพติดที่แพร่ระบาด

อยู่มากในภาคใต้ เช่น การใช้พืชกระท่อม หรือการใช้ยาแก้ไอที่มีการผสมโคโคเดอีน เป็นต้น

2. การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้มีการใช้สารเสพติด ยังมีการศึกษากันน้อย ผลการศึกษาที่พบทั้งในภาคใต้และทั่วประเทศ มีผลไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะการศึกษาในกลุ่มเด็กและเยาวชน ที่พบว่า สาเหตุของการใช้สารเสพติด คือ อยากรอง และใช้ตามเพื่อน ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาถึงสาเหตุที่ลึกลงไปว่า ทำไมบางคนใช้ครั้งแรกแล้วจึงติด หรือบางคนใช้ครั้งแรกแล้วไม่ติด หรือผู้ที่เลิกยาเสพติดไปแล้ว จึงกลับมาเสพใหม่ หรือบางคนก็ไม่กลับมาเสพใหม่ เป็นต้น โดยเป็นการศึกษาที่เชื่อมโยงปัจจัยด้านต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างบูรณาการ

3. การศึกษาผลกระทบของสารเสพติดที่มีต่อตัวบุคคล ชุมชน สังคมในภาคใต้ ยังไม่มีการศึกษาติดตามผลอย่างจริงจังในระยะยาว ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาติดตามผลผู้ติดยาเสพติดอย่างต่อเนื่องในระยะยาว เพื่อศึกษาว่ามีผลกระทบต่อตัวบุคคล ชุมชนและสังคมเช่นไร

4. ในเรื่องการบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสภาพผู้ที่ติดสารเสพติดในภาคใต้ก็ยังมีการศึกษาวิจัยกันน้อยแม้จะมีการประเมินโครงการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพอยู่บ้าง งานวิจัยที่พบเป็นเพียงงานวิจัยเล็กๆ เฉพาะกลุ่ม ยังไม่มีการศึกษาหาแนวทางในการดูแลรักษาที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทย และ

ป้องกันไม่ให้มีการย้อนกลับมาเสพยาเสพติดอีก ในเรื่องนี้จึงควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเช่นกัน

5. มาตรการในการป้องกันปัญหาและแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งในส่วนของประเทศ ชุมชน และสังคม ทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีรายงานเฉพาะส่วนที่ดำเนินการไปแล้ว หรือแผนที่จะดำเนินการต่อไป หรือทำการวิจัยในรูปแบบการพัฒนา เพื่อหาวิธีการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากยังไม่ได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงประเมิณผล ว่าหลังจากดำเนินการไปแล้วสามารถแก้ไขปัญหา และป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถาวรหรือไม่ จึงควรทำวิจัยติดตามประเมิณผล เป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

โดยสรุปกล่าวได้ว่าการขยายตัวของการแพร่ระบาดของสารเสพติดในภาคใต้รุนแรงขึ้น แม้จากสถิติจะดูว่ามีน้อยกว่าภาคอื่นๆ ของประเทศ ทั้งนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องจากการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ภาคใต้ที่อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าภาคอื่นๆ ของประเทศ จึงควรมีการรวมพลังเพื่อการดำเนินการแก้ไขปัญหที่เกี่ยวข้อกับสารเสพติดอย่างจริงจัง เพื่อป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคมและเศรษฐกิจในภาคใต้ ซึ่งมีแนวโน้มที่ยังรุนแรงขึ้น

อ้างอิง

ข้อมูลสถานการณ์ปัญหายาเสพติด. (2544). ศูนย์ป้องกัน
และปราบปรามยาเสพติดจังหวัดสงขลา. ศาลากลาง
จังหวัดสงขลา จังหวัดสงขลา .

เฉลิม มากจงดี. (2541). การประเมินโครงการบำบัดรักษาและ
ฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด โดยเน้นการสอน
จริยธรรม ศาสนาอิสลาม: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ดารุล
อีมาน ตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. วิทยา-
นิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ตลาดยาเสพติดในประเทศไทย. (2544). กรุงเทพฯ:

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเสริฐ จันทร์อินทร์. (2544). บรรยายสรุปในการอบรม
เชิงปฏิบัติการหลักสูตร “ยาเสพติด: ปัญหาของ
สังคมไทยที่ต้องเร่งแก้ไข.” โรงแรมบีพีสมิหลา บีช
รีสอร์ท สงขลา, 19 มีนาคม 2544.

แผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติด. (2544-2545).

กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน ป.ป.ส. สำนัก

นายกรัฐมนตรี.

- รายงานสถิติวิเคราะห์ระบบข้อมูลการติดยาเสพติด
ประชากรซึ่งรับการบำบัดรักษาทั่วประเทศ ปี
งบประมาณ พ.ศ. 2542. (2542). กรุงเทพมหานคร:
กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุขและสถาบันวิจัย
วิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วันชัย ธรรมสังการ, นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต, และนิรันดร์
จุลทรัพย์. (2543) การแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็ก
และเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย.
วารสารสงขลานครินทร์: ฉบับสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์, 6 (3), 289-322.
- วันชัย ธรรมสังการและคณะ. (2541). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับ
การติดยาและสารเสพติดของผู้ป่วยในศูนย์บำบัด
รักษาเสพติดภาคใต้. สงขลา: ภาควิชา สาร์ตด
ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
ศรีณะชะรา. (2545). โยนหินถามทาง: ยาเสพติดมหันตภัยใกล้
ตัวที่มองไม่เห็น. สมิหราไทม์, 11-20 มิถุนายน .
- ศรีสมภาพ จิตรภิรมย์ศรี และกุลสุมา ภูใหญ่. (2545). การ
ประมาณการจำนวนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในภาคใต้:
ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพสังคม เศรษฐกิจกับการมี
ประสบการณ์การใช้ยาเสพติด. เอกสารการประชุม
วิชาการสารเสพติดกับสังคม เศรษฐกิจ และความ
มั่นคงภาคใต้ ครั้งที่ 1: จังหวัดสงขลา.

สาวิตรี อัครนางค์กรชัย, อุไรวรรณ พัฒนสัตตยวงศ์, ขวัญตา บาลทิพย์ และชอลดา พันธุเสนา. (2545). รายงาน ผลการวิจัย การศึกษาผลการดำเนินงาน ตาม แผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยาเสพติด. กรณีศึกษา อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์.

สุจิตรา จรจิตร, ชอลดา พันธุเสนา, วันชัย ธรรมสังการ, และอมรา ศรีสังข์. (2545). พฤติกรรมการใช้สารเสพติด ปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบจากการใช้สารเสพติด ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาในภาคใต้. เอกสาร การประชุมวิชาการสารเสพติดกับสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงภาคใต้ ครั้งที่ 1: จังหวัดสงขลา.

สมมาศ อิมธีระนนท์, เมทินี พัฒนภักดี และธวัช ทองมณี. (2544). รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แนวทาง การดำเนินงานร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด / มัสยิด และโรงเรียนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มนักเรียน. สงขลา: สำนักงาน ป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดภาคใต้.

สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. (2542). เรียนรู้เรื่องยาเสพติดชีวิตปลอดภัย, รักชีวิตป้องกันยาเสพติดเดี๋ยวนี้. กรุงเทพมหานคร: น.จ.ก.อรุณการพิมพ์.

- อัมพร อรุณศรี, นันทวัน ชนะสิทธิ์ และนุกุล กุลสิริวิชัย.
(2545). ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่เกี่ยวกับ
สารเสพติด.สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อมรา ศรีสังข์จ้ง. (2545). ความรู้ความเข้าใจและปัจจัยที่
สัมพันธ์ต่อการใช้สารเสพติดของนักศึกษามหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์. สงขลา: มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์
- อาภา ถนัดช่าง และคณะ .(2540). ร่วมใจต้านภัยสาร
เสพติด คู่มือการบริหารการใช้กระบวนการแนะ
แนวเพื่อป้องกันและ แก้ไขปัญหาสารเสพติดใน
สถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา .

